

2012 m. balandžio 13 d., penktadienis

Nr. 15 (983) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

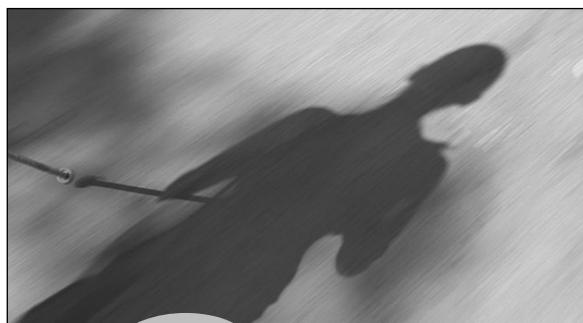
Jurgio Karnavičiaus šimtmečiui

3

Nepastebėtas „Atviros erdvės“ spektaklis

7

Paroda „Postidėja“ Kaune

8

Lietuviškos „Kino pavasario“ premjeros

Brangūs skaitytojai,

Dėkojame visiems, praėjusiais ir ankstesniais metais savo palaikymą parodžiusiems aktyviu veiksmu – 2 proc. pajamų mokesčio adresavimu „7 meno dienos“ ir kitais būdais. Kviečiame paremti laikraštį ir šiai metais.

Pildydami Valstybinės mokesčių inspekcijos formą FR0512, adresuokite ją taip:

VšĮ „Meno dienos“, įm. kodas 300007987,
šask. Nr. LT247044060003988597,
Maironio g. 6, LT-01124 Vilnius.

Reikalingą formą galite gauti Mokesčių inspekcijos skyriuje, apsilankę mūsų redakcijoje (susitare telefonu 2613039) arba atsidaryti ją mūsų internetiniame puslapyje www.7md.lt, taip pat formą galima užpildyti interne Mokesčių inspekcijos tinklalapyje www.vmi.lt.

Ekspozicijos fragmentas

Amžina kaitos įkaitė

Paroda „Dviejų Vokietijų architektūra 1949–1989“ Šiuolaikinio meno centre

Katerina Baravykaitė

Susidomėjimas architektūra Lietuvoje auga neįtikinai sparčiai. Prie to labai prisidėjo „Archfondo“ (Archfondas.lt) pokalbiai su įdomiais žmonėmis, ekskursijos, užsiėmimai ir kt. Laike besitęsianti diskusijų erdvė kuria domėjimosi procesą ir augina auditoriją, kuri architektūroje ima ižvelgti daug daugiau nei tiesiog statybas ar nekilnojamomo turto verslą, o ir vertybų išraiškas, didžiuosius ir mažuosius istorijos pasakojimus, pradeda kelти klausimus, kodėl vienoje erdvėje esi priverstas jaustis mažas ir ne- reikšmingas, kitoje – pasaulio centras ir taip toliau. Pradedant miesto planavimui, pastato funkcija ir forma, baigiant detalėmis ir besikeičiančiu sumanymu tilkslo suvokimui, architektūros samprata plečiasi iki epochos kultūrinio mentaliteto atspindžio. Todėl visai nekeista, kad ir architektūrai skirtų parodų daugėja. Ir jos paprastai būna ne apžvalginės, o siekia analizės, mat toks gyvybingas poreikis peržiūrėti praetij, pasitarči, susižinoti, apmąstyti kilo iš prieš tai gana ilgą laiką tvyrojusio vakuumo: architektūros ar-

chvai panaikinti, reikšmingesnių statybų nėra, sovietinio laikotarpio ambicingieji projektai žlugusios sistemos pamesti, užnuodytis „blogos“ praeities šešelio ir piktybiškai pūdomi, nes atsidūrė verslų dominančiose centro pozicijose (okino teatras „Lietuva“, Sporto rūmai, „Tauro“ restoranas ir kt.).

Paroda „Dviejų Vokietijų architektūra 1949–1989“ gali sulaukti jau šiek tiek geriau pasirengusio žiūrovo. Problemos, susijusios su nevienareikšmiu paveldu, kurias turėjo spręsti susijungusi Vokietija, lygiai taip pat aktualios ir mums. Drauge su Goethe’s institutu pristatoma Vokietijos užsienio ryšių instituto (*ifa*) ir Vokietijos architektūros archyų federacijos surengta keliaujanti paroda yra preciziška, galima raimai taikyti stereotipą – vokiška ir panaši į didelę knygą. Parodą lydi katalogas anglų kalba, kuris pristato ir analizuja pagrindinius pristatomos laikotarpio dviejų Vokietijų architektūroje iškilusius diskursus. Ko gero, pirmiausiai verta būtų įskaityti ir tik tuomet apžiūrėti trimąčius pastatų maketus, išdidintas nuotraukas, detalizuotas brėžinius, surikiuotas ir sugrupuotas dailiuose

stenduose. Antraip tekstu gausa gali ir išgaudinti.

Tačiau vietoje vizualistų ir konstekstualistų kruvinos kovos, siekančios atrasti pusiausvyrą tarp teksto (įmanomo perskaityti vaikštinėjant po parodą) ir vaizdo (kuo didesnio poveikio), čia kaip niekada verta iškelti parodos žiūrovo klausimą, tiksliau – nustatyti pristatomų diskursų taikinį arba tikslinę auditoriją. Mat tvirtumo ir įtikimumo suteikiantis panašumas labiau į dokumentą, nei į „gražią“ parodą, spėju, skirtas kuo platesnei visuomenei, o labiausiai perskaitomas valdininkijai ir politikams, kurie neretai turi galį (o ir interesu) nulemti panašius diskursus. Kalbant apie tokius jautrius istorinius laikotarpius, precizišumas ir rimtumas yra labai suprantamas. Neabejoju, kad architektūrą studijuojantys žmonės parodą su malonumu sutvartos kaip gerą, detaliai parengtą istorijos paskaitą.

Nechronologiskai pristatomas pasakojimas apie inžinerijos proverži, kintantį senamiesčio ir vėlesnio paveldo svarbos supratimą, mu-

NUKELTA | 4 PSL.

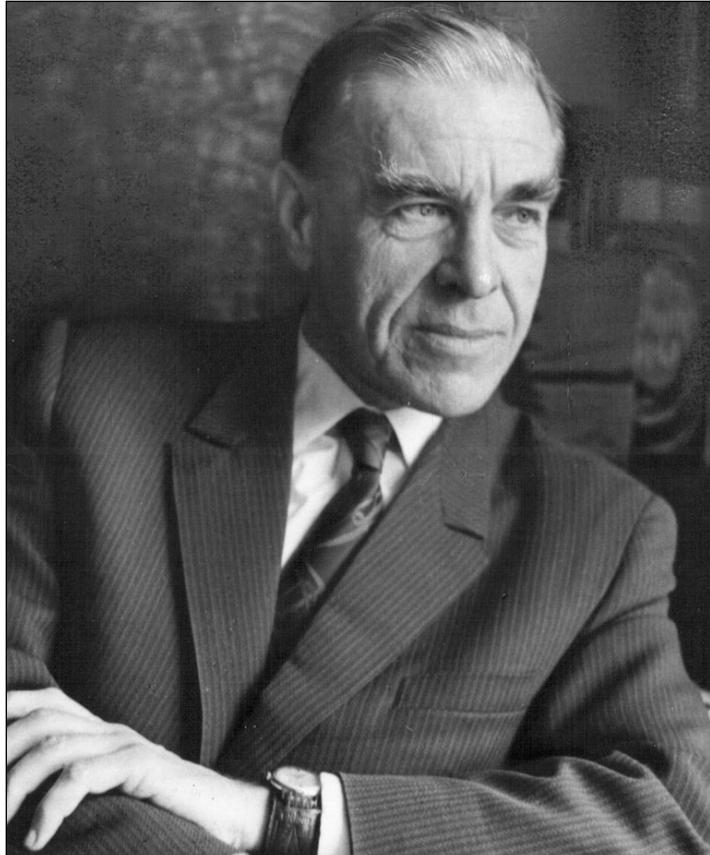
Muzikinės puotos atskambiai

Paminėtos šimtosios profesoriaus Jurgio Karnavičiaus gimimo metinės

Dana Palionytė

Profesorius Jurgis Karnavičius (1912–2001) buvo autoritetų autoritetas daugeliui muzikų studijavusių, žinoma, ir man. Žinojau apie jo nuoseklą pianistinę karjerą pradedant mokslo Kauno konservatorijoje, stažuote Berlyne ir Paryžiuje, apie sėkminges solinius koncertus, dalyvavimą pasaulinio garsos pianistų konkursų žiuri ir daugelių kitų su profesine veikla susijusių dalykų. Imponavo ir tai, kad jis – lietuvių nacionalinės operos „Gražina“ (ir kitų svarų kūrinių) autoriaus sūnus. Žmogiškias Rektoriaus savybes pirmą kartą patyriau 1958 m., kai ankstyvą rytmę kartu su kita bendoramoksliais sėdome į autobusą ir jo vadovaujami „lėkėme“ į Rygą klausytis ką tik Maskvoje, Tarptautiniame P. Čaikovskio konkurse, pirmajā premiją iškovojuis amerikiečių pianisto V. Cliburno koncerto. Ašsimenu, Profesorius gyre mus už ryžą įveikti varginančią kelionę ir, manau, už troškimą gyvai išgyventi tuomet beveik neprincipinamą tolimes šalies muzikinės interpretacijos stebuklą. Vėliau žavėjo J. Karnavičiaus sportinis įvaizdis, jo jaunatviškas aktyvumas teniso kortuose, tuo-se pačiuose, prie Vilnelės.

Jau baigusi konservatoriją (dabar Muzikos ir teatro akademija) turėjau progos pažinti Profesorių kitomis aplinkybėmis: dirbdama Kultūros ministerijos Meno reikalų valdyboje, kurauvau muzikos reikalus, tarp jų – atlikėjų konkursus. Ne tik nuo 1965 m. pradėtus rengti M.K. Čiurlionio, bet ir nuo 7-jojo dešimtmecio vidurio kas ketveri metai vykusių tarprespublikinių jaunuųjų atlikėjų konkursus. Daugiau nei trisdešimt metų J. Karnavičius buvo visų ju centrinių ašių. Tarprespublikinių konkursų buvo rengiami Maskvos nurodymu visas Sovietų Sąjungos respublikas

Jurgis Karnavičius

NUOTRAUKA IŠ LMTA ARCHYVO

sugrupavus į atskirus regionus. Prie Baltijos regiono dar buvo priskirtos Baltaisiai ir Moldavija. Tose varžytuvėse, vykusiose paciliu vienoje iš sostinių – Taline, Rigoje, Vilniuje, Minske ir Kišiniove, – dalyvaudavo pianistai, styginių ir vokalistai. Profesoriui (nuolatiniam žiuri nariui) ir man tekėdavo dar ir organizacinių rūpesčių našta, be to, po kickvieno turo dalyvaudavome rezultatų aptarimo bei tvirtinimo procedūrose. Taigi buvau J. Karnavičiaus principingumo, profesinės kompetencijos ir objektyvumo liudytoja: mūsų muziko nuomonės, galima teigti, be išlygu pačė žiuri, organizacinio komiteto nariai, kolegos pedagogai. Tie posėdžiai

įsiminė dar ir dėl to, kad, apgynęs premijas geriausiams saviskiams, J. Karnavičius palaikė ir kitų respublikų gabų jaunimą, stengėsi, kad kiekvienos tautos atstovas būtų kaip nors pažymėtas, paskatintas. Šie konkursai, žinoma, baigdavosi iškilmingu laureatų koncertu ir šampaano taure. Dėl aristokratikos Profesoriaus laikysebos bei puikios iškalbos (su elegantiškais pašmaikštavimais) jam ir čia tekėdavo dominojantis vaidmuo.

Nuo tų laikų Nerimi daug vandens nutekėjo. Žiū, ir legenda tapusio Rektoriaus gimimo šimtmetus, ir iškilmingas koncertas pilnulėje Muzikos ir teatro akademijos didžiojoje salėje. Balandžio 2-osios vakaras

į tiesų buvo išskirtinis, o jo rimta, stilistiskai vientisa, gerai apgalvota programa kėlė pasigérējimą ir savotišką išdidumo jausmą – vis dėlto tikrojo meno nepajėgia užgožti hedonistinė popkultūra. Atvairai sakant, pasijautau atsidūrusi tikroje pianistinio meno puotoje – taip patraukė į pakerėjo tai, kas vyko scenoje: F. Chopino, F. Liszto ir A. Skriabino fortепijoninė muzika liejosi per kraštus, žavėdama brandžiai perskaitytais tekstais, giliai suvoktomis žanriniu požiūriu skirtingu kūrinių koncepcijomis, išraiškos galia ir virtuošku spindesiui.

Tos meno puotos „kaltininkai“ – penki pianistai. Programą pradėjės

M.K. Čiurlionio provaikaitis Rokas Zubovas, 1990 m. baigęs J. Karnavičiaus klasię, įtikinamai pagrojo romantikai nerimastangos nuotaikos, svelniai banguojančių kontūrų F. Chopino Barkarolę Fis-dur; Profesoriaus sūnus Jurgis, jo 1980 m. klasės absolventas, išryškino F. Liszto Antrosios baladės vidinį santūrumą, dramatinius potėpius ir pianistinę meistrystę. Vienas dalies didžiuju romantišku opusus keitė keturių dalių A. Skriabino Trečioji sonata. Savitą jos grožį atkūrė Petras Geniušas, buvęs J. Karnavičiaus studentu 1979–1981 metais. Ši sonata, sukurta baigiantis pirmajam kūrybos tarpsniui (1898), pasak A. Skriabino, – skirtingu sielos būsenų veidrodis: kančios bei kovos su ja nuotaikas sekā gracingas skerco, ši – liūdesio šešliais bei slépinraigais troškimais nuspavinta trečioji dalis, o finalas – placiai išplėtotas „ugningas presto“. Pianistas visa tai įprasmino su jam būdingu giliamintiškumu, savitais niuansais ir vidinė jėga. Baigiamasis vakaro akordas – Zbignevo ir Rūtos Ibelhauptų fortepijoninio dueto pasirodymas (Rūta J. Karnavičiaus klasių baigė 1986 m.). Pianistai atliko F. Liszto

monociklinės simfoninės poemos „Mazeppa“ autorinę versiją dviej fortėpijonams. Sukurta 1854 m. pagal V. Hugo (jis, kitaip nei A. Puškinas, kalbėjo apie sėkminges Mazeppos jaunystės metų žygius), ši poema švytėto švytėjo šiaip jau orkestrui būdingomis spalvomis, registrais, atskirų partijų „iššūkiai“ ir tikslina jų darna. Atlikėjai pagristai sureikšmino daugeliui F. Liszto didžiuju opusu būdingą herojinį pradą ir tauriausiu žmogaus siekių polėkį. Klausantis atrodė, kad pianistai atkūrė absolūciai viską, ką buvo sumanęs kompozitorius ir ką apskritai galėjo slėpti interpretacijos meno gelmės.

Jurgio Karnavičiaus suaktuvu vakanarą vedė jo klasės 1957 m. absolventas Edmundas Gedgaudas, vėliau perėjęs į muzikologijos vadas. Jo žodiniai intarpai buvo ne formalus faktų išdėstymas, bet bendraujant su Mokytoju giliai išgyvenčios patirties impresijos. Joms nusakyti E. Gedgaudas, kaip visuomet, gebėjo rasti estetiškai motyvuotų charakteristikų, pabrėžti tai, kas svarbu, esminga. „Žodinė“ renginio partitūrą dar papildė Profesoriaus sūnus, perskaitytas 1973–1976 m. tėvo studentės Mūzos Rubackytės (turėjusios dalyvauti šventėje, bet užtrukusios Varšuvoje) laišką, o prieš dueto pasirodymą daug gražių žodžių apie savo pirmąją išsakė nesenai akademijos rektoriu mi tapęs Z. Ibelhauptas. Minėtina ir tai, kad prieš ir po koncerto susirinkusių dėmesi traukė salės prieigose eksponuojama informatyvi fotografijų bei dokumentų paroda.

Kūrybiškos dvasios sklidinas, akademiskas (geriausia šio žodžio prasme), išpudingas ir itaigus – toks buvo tas vakaras, skirtas pagerbtii iškilą asmenybę, ilgametį Rektorių ir garbų Profesorių.

Kronika

Nebylus „Kristus“ ir vargonai

Manau, šiandien puiki proga prisiminti kino pradžią, kai visi filmai buvo nebylūs ir juos garsindavo muzikantai, gramofonai, taperiai, aktoriai. Žodžiu, viskas lgy ir dabar taip pat, tik nusiperki filmuko DVD ir iš jo matai vaizdeli, girdi garselį ir dar visko daug, o 1916-ųjų filme „Kristus“ buvo tik vaizdas. Tas filmas buvo gana ilgas, sakoma, filmavo ji beveik 2,5 kilometrų juostoje. Taip, jis tikrai galėjo būti iki trijų valandų. Aišku, šiai laikais pusė filmo galėjo ir nebeisilikti, galėjo nebėbūti reikalo jį rodyti visą, na koks gi skirtumas, koks jis tada buvo? Galbalėlius sudėliojo 2000-aisiais ir dar po 12 metų parodė Lietuvoje. O man kilo noras pamatyti šį filmą visą, toki, koks jis buvo nufilmotas ir parodytas 1916 metais. Beje, jis turėjo būti tikrai gražus ir meniškas.

Kalbame apie bendrą Lietuvos nacionalinės filharmonijos ir Italij

kultūros instituto Vilniuje darbą, italių režisieriaus Giulio Antamoro filma „Kristus“, parodytą filharmonijos salėje Didžiajā savaite. Tačiau kaipgi galima žiūrėti filharmonijos salėje negarsinį filmą? Todėl buvo pasikviestas visai nebogas taperis ir padodintas prie vargonų. Na ne, žinoma, aš juokauju, jis puikus vargonininkas. Aišku, negarsinį filmą garsinti ir labai sunku, ir labai lengva. Pagrindinis tų laikų filmų garsininkas dažniausiai būdavo taperis, pianistas, kuris arba žiūrėdamas į ekraną labai sunkiai dirbo tiek protu, tiek ir dvasia, arba tiesiog sėdėjo prie pianino ir grojo bet ką, tik retkarčiais pažvelgdamas į ekraną – ar filmas dar nepasibaigė. Mūsų taperis, žinoma, žiūrėjo į ekraną.

Filmo premjera įvyko 1916 m. lapkričio 8 d. „Teatro Augusteo“ Romoje, dalyvaujant karalienei Elenai ir kitiem garbiems svečiams. Tikrai nežinau, kas jis tada garsino, bet greičiausiai koks nors orkestrėlis pagrojo gerai žinomas muzikos. Beje, labai panašių daly-

Domenico Tagliente

Maria del Fiore“ Florencijoje, Vie nos vargonų muzikos koncertuose ir kt. D. Tagliente žinome kaip kompozitorius ir muzikanta, studijavusį vargonus, kompoziciją ir muzikologiją Austrijoje ir Italijoje. Šiuo metu dėsto vargonus ir kompoziciją Monopolio Nino Rotos konservatorijoje Italijoje. Šis muzikas vedė meistriškumo kursus Vilniuje, Veimare, Londono, Poznanėje; skaito paskaitas apie italių muziką. Kaip muzikantas jis dažnai improvizuoja šiuolaikinės muzikos festivaliuose, o vargonų muziką derina su

elektronine. Štai, rodos, ir pagavau šį vargonininką, kuris improvizuodamas įgarsina nebyliuosius kino filmus, pavyzdžiui, režisierius Giulio Antamoro „Kristų“ (1916), režisierius Ruperto Julianio „Operos fantomą“ (1925), kuria muziką kinui ir televizijai. Kažin, ar ir kituose filmuose, o, matyt, kad taip, jis gretina savo grynają improvizaciją su išankstiniu, paruoštu elektroninės muzikos užtaiseliu? Žiūredamas šio gražaus filmo likučius ir klausydamas gyvai skambančią muzikai šiek kiek kliudančių paruoštų elektroninių gabalėlių, pagalvojau, kad geriausiai čia būtų girdėti tikrą klasikinę muziką, kuri kartais lyg ir specialiai mus susiradavo filharmonijos salėje.

Nežinau, ar sugerbėjau papasakoti viską, ką mačiau ir girdėjau, tačiau reikėjo jums patiemis ateiti – pažiūrėti ir paklausyti. Manau, būtų buvę aiškiau. O ir žmonių būtų

ALGIRDAS KLOVA

Jauniausios teatro kartos balsas

Apie nepastebėtą programos „Atvira erdvė“ spektaklį

Julius Paškevičius spektaklyje „Ribos“

K. ŽIČKYTĖS NUOTR.

Daiva Šabasevičienė

Jauno dramaturgo ir aktoriaus Juliusa Paškevičiaus drama „Ribos“ teatrinių sezonų verpete liko beveik nepastebėta. O spektaklis vertas rimtiesnio dėmesio, nes tai anaiptol ne atsiskritinis jaunujių scenos menininkų programos „Atvira erdvė“ projekto. Ši kartą žodis „jaunuju“ nusako ne tik kūrėjų amžių, bet ir ryšią poziciją.

Jono Vaitkaus spektaklyje „Visuomenės priešas“ Julius Paškevičius suvaidino dešimtmetį Stokmanų sūnų Morteną. Nacionalinio dramos teatro premjera įvyko 2011 m. lapkričio 11 d., o po trijų dienų, lapkričio 14-ąją, „Menų spaustuvė“ pakvietė žūrėti „Ribas“. Po „Visuomenės priešo“ šis spektaklis atrodė lyg kamerinis tēsinys to, ką jaučia, išgyvena daktaro Tomo Stokmano ir pionierius Stokmanų. Ir ne atsiskritinė – spektaklio energija ir tikėjimas sakomis tiesomis buvo juntami kaip tikras kūnas ir kraujas. Morteną Stokmaną išsuliuoja į sceną ant kojukų, ir tai nėra cirko triukas (kā, beje, visais laikais išmoningai naudojo geri teatro režisieriai), bet gražus poetinis intarpas šiuolaikinės visuomenės būklę diagnozuojančiame spektaklyje. Kūrėjai ne keiksmais, ne vulgaria laikysena išreiškė šiuolaikinio jaunuolio atotru-

kį nuo žemės – tam pasitelkė lyg iš sterblės iššokusio kenguriuko įvaizdį. Švelnaus veido ir neprarūkyto balso aktoriui nercikėjo vaidinti vaišo. Jo „vaikiškas“ organiškumas – brangintina savybė dabartiniame teatre.

„Ribose“ daug jaunystės. J. Paškevičiaus pjesė susiūta stambiais dygsniais, o pats jaunasis dramaturgas atlieka pagrindinį Piliečio vaidmenį. Autoriui svarbu savo kartos balsu, asmenine patirtimi prabili apie mūsų socialinės sistemos ydas, nenušėjamą minios elgseną, šiuolaikinės šeimos irimo priežastis. Svarbu ir tai, kad jaunasis autorius, polemiškai gindamas biblines tiesas, nuoširdžiai išsako savo asmeninę poziciją. Toks nuoširdus žvilgsnis į supančią realybę išskiria „Ribas“ iš daugelio repertuarinių spektaklių.

Julius Paškevičius, kaip tikrasis daktaro Tomo Stokmano ipėdinis, bando suprasti, iš kur kyla visuomenės nepakantumas, kodėl ji tokia žiauri. Piliečio personažas neabejotinai yra Paškevičiaus *alter ego*.

Pačią pjesę galima pavadinti scenarijumi. Veiksmas vyksta tardymo izoliatoriuje. Gydytojas Višnevskis, kaip tikras „pūliniu“ ištraukėjas (yra taip pavadinė medicininis terapalas), ateina nustatyti, kokios priekštys pastūmėjo suimtą jaunuolių į

kraštutinį nusikaltimą – žmogžudystę. Pagal bendrai priimtą nuomonę, tai gali padaryti tik sugyvulėjės žmogus arba psychinis lagonis. Autorius siūlo trečiąjį variantą: analizuoją sveiko žmogaus reakciją į nužmogžemimą ir kviečia teatrą atsakyti į jam ir visiems pilieciams skaudžius klausimus. Tačiau skausmingiausiai klausimai téra tik savaip deklaratyvūs ieškiniai. Gaila, kad šiai dokumentinei-psichologinei dramai pristigo motyvuoto pagrindimo, nes pačiam autoriui daugiau rūpėjo psichoanalitinis procesas, o ne priežascių ir pasekmų grandinės analizė. Finalas, kai pats Gydytojas nužudo trafaretiskai šlykštū, brutalų Policininką, tik užbaigia fabulą, jis stoka į monodraminės psychologinės atomazgos, be kurios jokia drama neįmanoma. Atrodo, liko neapskaičiuotos ir sceninio laiko proporcijos.

Kita vertus, jaunystei būdingas noras kuo aistringiai išsakyti rūpimus dalykus. Atvirai didaktiška pjesė „Ribos“ nepretenduoja būti literatūros kūriniu. Autorius norėjo daug ką pasakyti, todėl nesistengė tramdyti savo jausminės įtampas, žiūrovą tiesiog užgriūva teksto lavina.

Jautraus, dar nesurambėjusio žmogaus ir minios konfliktas, amžinųjų Biblijos temų analizė buvo svarbūs ir režisieriui Tadui Montrumi. Gal dėl to spektaklyje režisie-

rius leido autorui susitapatinti su personažu.

Paklaustas, kodėl pirmajam režisūros darbui pasirinko dar mažai žinomo autoriaus dramą, Montrimas atsakė: „Julius dar trečiame kurse parašė novelę „Lélés“. Visada ką nors naujo parašė atnėsdavo į kuršą draugams paskaityti. Man patinka kūriniai, kurie išskiria ne įmantrumu ar naujoviškumu, bet turi emocinį užtaisą, kuris sudirgina mano paties patirtį, išgyvenimus ar pozūrių. Tokia buvo Julius novelė, todėl prasidėjus „Atviro erdvės“ programai prisiminiau ją ir pasiūliau paversti pjese.“

Teatrinių Montrimo mąstymą išduoda tikslus visos komandos parinkimas. Spektaklio erdvė labai tiksliai ir minimalistiškai apgyvendinta (scenografė Laura Luišaitytė). Tardymo stalas, ckranas ir vos viena kita detali, veiksmui vykstant nusakanti papildomas reikšmes. Toks iš pažiūros nematomas scenovaizdis yra pats tiksliausias, žiūrovui atpažįstamas. Spektaklyje nėra jokios niveiliacijos ar simbolikos: viškas griežta, netgi steriliu.

Videomenininko Andriaus Paškevičiaus vaizdo projekcijos yra savarankiškas spektaklio „personažas“. Videovaizdai nužymi ne tik pasakojimo vietas, bet ir jausminę aplinką: „personažas“ tampa bobutės iš troleibuso, besisukančių jų galvų kaleidoskopas, bažnyčios šventųjų siena ir panašiai. Labai tikslus tų vaizdų koloritas: kur reikia – ekspresyviai agresyvus, kitur – pasteliškai išblukęs. Pavyzdžiu, žvelgiant į įtūžio pritrinkusius moterelių veidus, šalia jų nesunkiai išsivaizduoti ir skustagalvius.

Žymédamas „Ribas“ kamerinėje salėje, režisierius nepergrūdo spektaklio ne tik daiktais, bet ir aktoriais. Tie patys ikūnija kelis personažus. Gydytojai psichiatrų vaidinantis Valerijus Jevsejevas nesunkiai persikūnija į Kunigą, o Dainius Jankausko Policininkas virsta Mama. Tikslus aktorių parinkimas – taip pat T. Montrimo pranašumas. Į jaunuju spektakli pakvietas V. Jevsejevas tapo tikru atradimui. Panevėžio dramos teatre iki šiol kūrės ne pagrindinius, bet įsimintinus vaidmenis, „Ribose“ jis atskleidė kaip puikiai išmanantis aktoriaus psicho-

logiją. Atskirti, kas čia „iš vaidmens“, o kas „iš Jevsejevo“, nėra paprasta.

Jo Gydytojas – tai mąstantis, savo profesiją tikrai išmanantis žmogus, kiek iš padilbū tyrinėjantis aplinką. Aktorius personažo „nepiešia“ raškiai: pradžioje jis kalba net kiek nerilišliai, neartikuliuitai, kažko bando klausti, bet po truputį išsitiesia, artėja į ivykį, kurį išprovokuoja aplinkinių pasikėsinimas į savarankišką mąstymą. Žmogus teisiamas dėl žmogžudystės, kurią išprovokavo kito žmogaus gyvuliški instinktai. Gydytojo vertybių skalė šiame kūrinyje aukštesnė už Kunigo, jo pilietiškumas toks pats aktyvus kaip ir teisiomojo Piliečio. Kurdamas ypattingos įtampos charakterį, V. Jevsejevas čia pat „išoka“ į Kunigo vaidmenį, suteikdamas jam ironijos atspalvių, taip siek tiek retuodamas trafaretiškai „socialinių“ portretą. Kunigas užlipa ant stalos tarytum ant sakyklos, ir švytėdamas lyg saulė kalbasi su besieslojančiu jaunuoliu, kamuojamu tévo šméklos. Sūnus, kaip ir kadaise jo tévas, paguodos Bažnyčioje neranda. Bet tai nėra paskutinė stotelė, nes tas pats V. Jevsejevas, „grįžęs“ į Gydytojo vaidmenį, leidžia vėl patiketi gyvenimui. Ir nors pabaigoje jis nušauina it buldozeriu per smegenis „važiuojantį“ Policininką, išrišimas įvyksta. Tai suteikia vilties gyventi – tokia yra spektaklio kūrėjų pozicija.

Dainiaus Jankausko Policininkas bando įvesti „tvarką“ ir kitų sąmonėje. Tokios tvarkos sergėtojų mūsų visuomenėje daug, todėl nesunku atpažinti jų prototipus. Jankauskas vos keliais strichais sururia fašistujantį tipą. Aktorius valdo balsą, turi gerą diktiją, plastiškas, energetiškai įtaigus, todėl jau per pirmąsias scenas nesunkiai pristato žiūrovui savo „tvarkaraštį“.

Juliu Paškevičiu atitekės „nukryžiuotojo“ vaidmuo – pats sunikausias. Jausdamas psichologinę įtampą aktorius nevengia atviros emocijos, kiek pakelto balso. Ramaus, švelnaus veido, jis provokuoja laisvai mąstantčio žmogaus revoliuciją. Julius Paškevičius Pilietis nesusitaiko, nors jo elgesys ir žodžiai byloja apie jaunosios kartos sutrikimą. Jis priklauso ne „prarasatajai“, o „pavargusiųjų“ viskai pradėti iš naujo kartai.

Anonsai

OKT teatro scenoje – „Julijus Cezaris“

OKT/Vilniaus miesto teatras sezono užbaigs W. Shakespeare'o pjesę „Julijus Cezaris“ premjera. OKT Studijoje nauja spektakli pristatys režisierius Artūras Areima.

Pjesė „Julijus Cezaris“ yra pagrįsta tikrais sąmokslo prieš Romos diktatorių Julijų Cezarį įvykias. Lietuvos teatro scenoje „Julijus Cezaris“ iki šiol nebuvu statytas.

Režisierius A. Areima, pasitelkdamas parodiją ir satyrą, į spektaklio centrą iškelia absurdą kaip poli-

tikos principą ir analizuoją amžiną politinės galios temą.

„Spektaklio veikėjų vyraujantis bruožas – nieko neveikimas tik imituojant veiksmus. Valdantieji stebi arklių lenktynes ir tuščiai postrinėja, tačiau jiems neįdomus realus šalics gyvenimas. Jie gyvena menamoje realybėje“, – samprotauja A. Areima, pabrėždamas, kad W. Shakespeare'o aprašytos realijos lengvai atpažįstamos ir šiaisiai laikais.

Premjera įvyks gegužės 17–20 d. OKT Studijoje (Ašmenos g. 8, Vilnius). Bilietus platina „Tiketa“.

OKT INF.

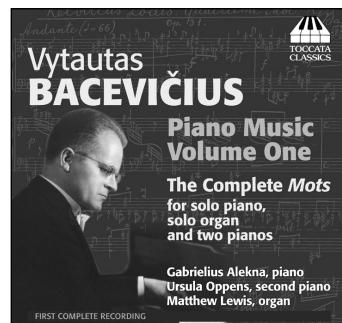
Julijaus Cezario aktoriai Paulius Ignatavičius, Tadas Gryn, Tomas Stirna, Tomas Rinkūnas, Daumantas Ciunis ir Tomas Kliukas

„Žodžiai“ fortepijonui

Gabrielius Alekna skambina Vytautą Bacevičių

Vytautė Markeliūnienė

Ko gero, dažnam, klausančiam užsienio klasikinės muzikos radijo stacių, tenka patirti malonių atraudimo džiaugsmų, kai nežinomo (ar menkai tezinomo) kompozitorius pavardė ir jų lydintis opusas atveria kažkokį naują estetinį potyri, o šis jau savaip koreguoja ligi tol su-kauptą atminties „fondą“, skatinia tolimesnėms paieškoms. Bandau išsivaizduoti, kad panašus išgyvenimas galėtų užklupti ir tą užsienio klausytojų, kuris visai atsitiktinai išgirstų kuri nors kompozitorius Vytauto Bacevičiaus (1905–1970) fortepijoninį ar simfoninį opusą. Jo, manding, ir vieno pakaktų jautresnio klausytojo estetinės vaizduotei sužadinti. Rimta, nestandardinė (nors paraleliu su amžininkais nestokojanti), savų muzikinių idealų ir ištarmės suformuota muzika, netušciažodžiaujanti, mišlinga ir nesislepanti po išteikiančiu fasadu. Apie Bacevičiaus muzikos fenomeną naujosios šio kompozitoriaus kompaktinės plokštelynės pristatyme (kovo 28 d. Taikomosios dailės muziejuje) svarstė ir muzikologas Edmundas Gedgaudas, primindamas aplinkybes, kuriose skleidėsi ir buvo ugdoma toji savita ištarmė. Kas laimėjo kūrybos individualumo matmenių? Ar Bacevičiaus sesuo Gražyna Bacewicz, pasilikusi Lenkijoje, sulaukusи pripažinimo ir kaip

smuikininkė, ir kaip kompozitorė, turėjusi galimybes aktyviai dalyvauti muzikos gyvenime, skleisti savo kūrybą, girdėti ją nuolat atliekamą? Ar jis, Vytautas, pratęsė šeimos lietuviškąją giją, kūrės gana konserватyvioje tarpukario Kauno muzikinėje terpeje, o vėliau tapęs išciviu Amerikoje, kovojo už savo kūrybos pripažinimą, kuris gyvam esant taip ir neatėjo? Amerikoje gyveno kukliai, „komunalkių“ analoguose, buvo priverstas izoliuotis nuo aplinkos ir koncentruotis tik į savo kūrybą, neturėdavo galimybų lankytis teatrų, buvoti koncertuose, nes tam irgi stigo pinigų, o iš laiko, tačiau ar tai neišėjo į naudą ieškant individualių idėjų ir priemonių jas realizuoti?

Po Bacevičiaus šimtmecio, palydėto gausiais koncertais, konferencija, monumentalia dvitome monografija, kiek vėliau Muzikos informacijos ir leidybos centro iš-

leistomis kompaktinėmis plokštelynėmis, jo kūrybos sklaida buvo kuriam laikui prigesusi. O štai 2007 m. Londonė įsikūrusi įrašų kompanija „Toccata Classics“ pirmąkart papildė savo leidinių katalogą Bacevičiaus simfoninę muziką. Leidinys susilaikė didelio publikos ir kritikų dėmesio, tai paliudyti fragmentas iš Dave'o Lewiso recenzijos:

„Kai tik imate manyti, jog XX amžiaus pradžios avangardo ištekliai jau galutinai išsemti, kas nors būtinai ištraukia užmirštą muzikos puslapį ir išsauna dar vieną istorinę salve. (...) Šią muziką gana sudėtinga apibūdinti trumpai ir tiksliai; neįgilinus ji gali suskambėti tartum Varcės ar Mosolovas, tačiau jai būdingas labiau Honeggero tipo orkestruotės skaidrumas. Vis dėlto Bacevičiaus muzikos stilius yra itin savitas; nors ir perėmęs kai kuriuos modelius, būdingus visiems šiemis kompozitoriams (kaip antai, skribinėkai), Bacevičius skamba kitaip. „Bacevičius. Muzika orkestriu“ parės tuos klausytojus, kuriems patinka turinėja šiuolaikinė muzika, ne prisitaikėliška, ne pernelyg šalta ir taisyklinga.“

Šiame „Toccata Classics“ jau antra kompaktine plokštelyje pristato Bacevičiaus kūrybą. Joje skamba fortepijoninė muzika, tiksliau, visi kompozitoriaus „žodžiai“, sukomponuoti fortepijonui solo, dviem fortepijonams, vargonams. Penkis

„žodžius“ skambina Gabrielius Alekna, dar dviem kitiem opusams prikalinės du žymius amerikiečių atlikėjus. Įrašant „Septintą žodį“ dviem fortepijonams jam talkino „Grammy“ apdovanojimams triskart nominuota pianistė Ursula Oppens, o „Antrą žodį“ vargonams atliko Niujorko Juilliardo mokyklos dėstytojas vargonininkas Matthew Lewisas. Niujorke ir Vilniuje atlikus įrašus gamybai parengė dukart „Grammy“ laureatė garso režisierė Judith Sherman. Daugiau nei pušė plokštelių pristatomų kūriniai įrašyti pirmą kartą. Kad Bacevičiaus muzika pateko į „Toccata Classics“ akiratį, nenuostabu, mat kompanijos leidybos strategija – pristatyti publikai mažai žinomą, nepelnytai užmirštą repertuarą, tuo „Toccata Classics“ išsiširkia tarp daugybės kitų muzikos leidėjų – apie tai kalbėjo kompanijos vadovas Martinas Andersonas, dalyvavęs leidinio pristatyme Vilniuje. Daugiausia pastarojo leidinio iniciatyva priklauso pianistui Gabrielui Aleknai, kurį su Bacevičiaus muzika sieja dvejopas ryšys – pianistinis ir muzikologinis. 2006 m. Juilliardo mokykloje Niujorke Alekna apgynė disertaciją apie Bacevičiaus nespausdintus kūrinius fortepijonui ir jam buvo susteiktas menų daktaro laipsnis. Šis mokslo darbas buvo apdovanotas Richardo F. Frencho prizu kaip geriausia Juilliardo mokyklos metų di-

sertacija. Tad Alekną galima drąsiai įvardyti kaip vieną rimčiausią Bacevičiaus muzikos ekspertų. O ši kompaktinė plokštelyje taps įdomia pažintimi ne tik užsienio, bet ir lietuvių klausytojams, juoba Alekna šio kompozitoriaus muziką įrašui parengė pirmąkart, pateikdamas savitą interpretacinę koncepciją, tuo svariai papildydamas kitų pianistų – Jurgio Karnavičiaus, Birutės Vainiūnaitės, Rūtos ir Zbignevo Ibelhaupčių, Andriaus Žlabio kuriamą Bacevičiaus interpretacinę tradiciją.

Pabaigai – dar keletas E. Gedgaudo minčių, pasakyti minčiame vakare: „Įsiklausydami į Vytauto Bacevičiaus „Septynis žodžius“ galime per tą su jais bendravimą patirti panašumo į bendravimą su dailės kūriniais, tačiau nebūtinai. Puikus įrašas įvairiai mums išskleidžia tos muzikos daugiaplaniku-mą, erdvinę dramaturgiją. Tik ką besiklausydamas jos gyvo atlikimo, taip konkretiai neapčiuopiu įvai-riuose jos sluoksniuose apgyvendintų struktūrų gyvybingumo, charakterio. Čia apstu akimirką, kurias norisi bemat pakartoti, ir ne syki, nes tik tada jos deramai tau prasiveria. Taigi – lyg skaitytum knyga, tik ši, nors pavadinta „žodžiai“, sukurtą ne jų pasaulyje. Bežodė poezija? Gal... Bet tegu kiekvienas tą savaip patria, o „ižodinti“ tuos dalykus nebūtina. Gal verčiau to ir nesiekti.“

Amžina kaitos įkaitė

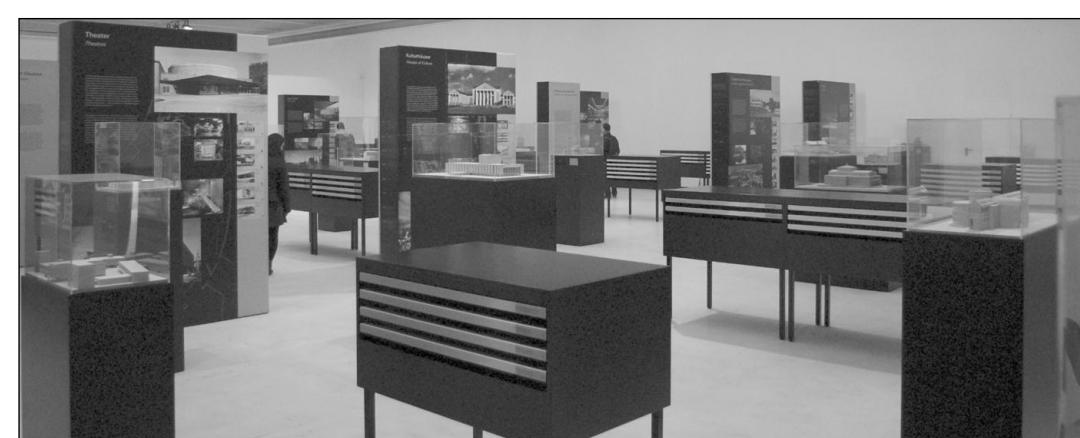
ATKELTA IŠ 1 PSL.

ziejų, šventovių, kultūros centrų augimą bei nykimą ir kt. formulotas stengiantis išvengti tendencingumo ir skatinti naujas diskusijas. Juolab kad pristatomi ne vien iškiel klausimai, bet ir jų sprendimo rezultatai, vieni kurių kelia apmaudą, kiti žavi. Ekspoziciją pirmiausiai reikėtų vertinti kaip dalinimasi informacija ir patirtimi. Tai tarsi mēgiminimas iš „paukščio skrydžio“ perspektivos, kuri vis dažniau vadinama *Google Earth* perspektiva, stebėti vertybių bei aplinkybių kaitą. Ir turbūt ne tiek svarbu nustatyti vėliausias nuostatas į naujai statomą architektūrą ar požiūrių i paveldą, kiek akivaizdžiai užfiksuti, kad vyksta nuolatinė šiu nuostatų, požiūrių kaita ir todėl būtina elgtis kuo atsargiau, saugotis skubotumo, kad būtų galima kuo labiau išvengti nepatatos praradimų ateityje. Nes architektūra yra ilgaiusiai išsilankantis viusuomenės (nors kartais atrodo, kad labiau valdininkų ir politikų grupės) veidrodinės atspindys. Tai suvokus pasidaro kiek juokinga, kad neseniai taip jaudinomės dėl skulptūrų mieste. Kaip parodė Nacionalinėje dailės galerijoje vykusi paroda „Paminklai, kurių nėra“, už jas net vež-

lai ilgiau gyvena. Kita vertus, ir nemaža nebūtinai to nusipelnusių architektūros dalis šluojama nuo miesto paviršiaus tik pasikeitus politinei situacijai, nepriklausomai nuo to, kaip miestelėnams patiktu joje leisti laiką ar ką jiems reikštų konkretus pastatas, kaip nutiko su Respublikos rūmais Berlyne.

Vienas iš kuratorių Hartmutas Frankas pabrėžia, kad parodos kuratoriai yra du, o tai buvo absolūciai būtina siekiant diskursyvumo, nes reikia turėti galvoje, jog Ryti ir Vakarų Vokietijai teko patirti Šaltojo karo būklę ir nemažai laiko stengtis demonstruoti savo skirtinumą. Vaizdinė medžiaga rodo, kad panašumų vis dėlto būta, ir nemažai. Todėl ekspozicijoje tyčia neakcentuota, iš kurios Vokietijos yra pastatas, o tik mažomis žemėlapio ikonelėmis tai nurodyta. Tokiu būdu žiūrovas gali pasitinkrinti savo įstikinimus, sugriauti kelis stereotipus ir naujai pamatyti bendrą vaizdą.

Kuriant ekspozicijos struktūrą paaškėjo, kad Ryti Vokietijos architektūros archyvo nėra. Atlirkas darbas tapo jo kūrimo dalimi. Čia labai aiški paralelė su Lietuvos si-

Ekspozicijos fragmentas

6. JUCEVIČIAUS NUOTR.

tuaciją: nėra archyvo, ir paveldas griaunamas ne buldozeriais, o vilkinant sprendimus. Anot kuratorius, archyvai ne tik naudingi istoriškai, bet ir formuoja požiūrių į paveldą. Jo nors ir negalime pasirinkti, tačiau reikia su juo rasti savo santykį.

Kuriant daugialypį pasakojimą atlirkas didžiulis tyrimas, kuriame dalyvavo Hamburgo Aukštosių meno mokyklos Architektūros katedros studentai, tyrimo asistentė Katrina Peter, kuratorai Simone Hain ir Harmutas Frankas. Logiš-

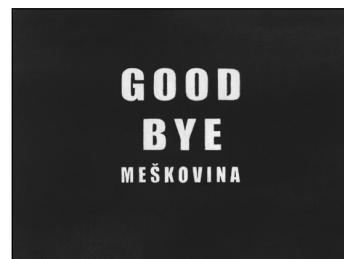
ka, kad ši ir panašios parodos randai vietą tuo pačiu laiku suprojektuoti pastatuose (buvo Parodų rūmai, dabar ŠMC; buvę Revoliucijos muziejus, dabar NDG). Šios erdvės išleidžia į savo kevalą tokias diskusijas tarsi mėgindamos pačios save geriau suvokti. Savaite vėliau gretimoje salėje atsidiariusi paroda „Galimas modernizmas“ (kuratorius Audrius Novickas, padedant Julijai Reklaitei) kuria pasakojimo plėtotę, aptaria Lietuvos modernios architektūros sovietmečių ribas, išradingai kalbindama jos kūrėjus.

Jungiantis simbolinius praėjimus tarp parodų padeda laisvai drciuoti labai tiketinomis sąsajomis. „Galimas modernizmas“ – kur kas intyminė, į aplinką įsimelkusi, mažiau mokslinė, labiau į tiesioginį patyrimą įtraukianti ir atskiro aptarimo nusipelnusių paroda.

Paroda „Dviejių Vokietijų architektūra 1949–1989“ veikia iki gegužės 16 d. Šiuolaikinio meno centras (Vokiečių g. 2, Vilnius) Dirba antradienį–sekmadienį 12–20 val.

Nepadarytų filmų pavadinimai

Jurga Barilaitė

Filmai, kurių nebus – nebéra tų vietų, kur norėjau filmuoti, nebéra tų žmonių, kurie turėjo būti filmų herojai, nėra leidimų, nėra galimybių, nėra noro, nėra nuotaikos, nėra tinkamo oro...

GOODBYE, MEŠKOVINA

2009 m. nufilmavau pokalbj su lininių ir drobinių dirbinių pardavėja. Ėjau pirkti pačios pigiausios drobės – vadinamosios meškovinos, iš kurios seniau siuvo maišus bulvėms, o dar prastesnės tokios drobės gabalus naudojo valytojos. Prisimenu ryškiai raudonas valytojos Rozos rankas, kai ji pralėkdavo 43-iosios vidurinės koridoriai, stumdamas tokia placią šluotą, apvyniotą pilku skuduru. Man patinka tapti ant meškovinos – ji pigi, galima susiūti ir gauti didelį formatą (dėl grubios faktūros nesimato siūlės), o nuo želatinos ji tampa panaši į didelį – du metrai ant dviejų – vaflį. Tai va, ta pardavėja papasakojo istoriją, kaip jos brolis ūkininkas anksčiau augino linus, o dabar jau nebeaugina, nes visiškai neapsimoka, nes nėra kvotų ir lietuvių tik vaizduoja, kad linas, drobė labai autentiškas produktas – o viskas atvežama iš kitur, čia tik padažo ir siuva tuos atseit suvenyrinius drabužius ir t.t. O tos mano pigiosios meškovinos išvis niekam neberekia, nes maišai bulvėms dabar plastikiniai. Net susigraudino ir iškilmingai pardavė man paskutinius dešimt metrų – sakė, daugiau nebus. Ekspresyvi pardavėja, visai nebijojo kameros, bet vis dėlto nesutiko, kad filmuota medžiaga būtų kur nors viešai demonstruojama (iš pokalbio galėjo pasirodyti, kad jai nepatinka Europos Sajunga, o moteris patyrusi sovietų laikus ir mano, kad viešai nieko nereikia kritikuoti). Nenorėjo nieko girdėti apie simboliką ir metaforas – kad jos papasakota istorija lyg koks kamertonas gaustų kitos istorijos apie dar vieną prarastą galimybę fone. (2009)

BÉK BÉK, JEI GALI

Tai turėjo būti filmas apie bégančią menininkę. Tą bégimą būtinai reikėjo nufilmuoti Vilniaus Gerosios Vilties žiede. Jei Vilniaus miestą įsivaizduoisi kaip kūną, kurio kojos ištiestos į Kauną, tai ta vieta turėtų būti tarsiamba, nes ten tokia apskrita duobė, keletas viadukų ir kelios dažniausiai tuščios požeminės perėjos, labai tinkamos bégčiui. Galima būtų pradėti vaizdu iš viršaus, kaip iš Google Earth, po to žemė, miestas artėja ir matosi judantys objektais, raudonais taškeliais (kaip trilyterje „Valstybės priešas“), o tada béganti moteris raudonais plaukais (primenant „Bék, Lola, bék“). Ji bégia neaišku kur, neaišku nuo ko, lyg begalinė kilpa. Filmuoti būtų reikėję bent jau dviem kameromis, viena pritrūktinti priekis bégikės. Šiaip aš galiu greitai bégčiui. Man patinka bégčiui nelabai ilgus nuotolius, be jokių strategijų, tik bégčiui. Tikrai bégčiui ir tikrai pavargti. Bégimas – geras įvaizdis, bet labai daug kur naudotas, todėl aš ir norėjau Gerosios Vilties. Buval susitarusi su vienu žmogumi, kad padės filmuoti, bet vis atidėlioju, vėliau prasidėjo Vilniaus aplinkkelio statybos, o dabar ta vieta jau nebeprimena bambos, naujas oranžinis viadukas man visai nepatinka – tarsi koks korsetas. Ir šiaip per greitkelį nebepalakstysi. (2004–2005)

TRYS MOTERYS IR TRYS KLAUSIMAI

Ką veiki? Kur tu? Kada griši? – rašydavau sms savo vyru, dabar taip daugiau rašau sūnui. Dažniausias atsakymas: „viskas ok“. Nors dažniausiai tikrai ne viskas ok. Norejau nufilmuoti tris vienias šokančias moteris. Kiekviena savo kambarį: močiutė, mama ir aš, kiekviena atskiram ekrane. Močiutė mirė 2005 metais. Nespėjau. Likus maždaug pusmečiui iki mirties parodė man savo laiškus, rašytus pokario metais seneliui – ten tie patys klausimai: Ką veiki? Kur tu? Kada griši? Ir atsakymas žiauriai panašus.

Guodžiuosi tuo, kad gal ir per daug mačiau panašių dalykų su šokančiomis moterimis. (2005)

NA IR TEGUL

Sapnas: brēkštantis rytas Žvėryne, buvusiam troleibusų žiede, prie taksistų mėgstamų trijų kioskų, kurie šviečia rožiniai, žalsvai ir melsvai neonais, groja orkestras ir šoka (vėl šokiai) pora – vyras ir šviesiaplaukė moteris raudona suknelė. Greita, o gal po to vaizdas kaip iš laidos „Farai“: nekokybiška transliacija iš jvykio vietas, barniai, riksmai, dūžtantis durų stiklas ankštoj virtuvej, šukės atispindinės Saulės spinduliai, kampe tarp tų šukų tupi didelis žalias žiogas ir kraipo ūsus, tas savo vabzdžiškas antenas (pirmas aukštasis – matyt, pro langą iškrido). Visas įdomumas turėtų būti specialiai nufilmuota sapno ir nesuvaidinto būtinio vaizdo sugretinimas, bet vėliau juostoj atsirado kažkokiu spalvotu kvadratuku – gal dėl to, kad kamera buvo ant šaldytuvo? O norint perfilmuoti reikia vėl dažuoti stiklą ir gaudyti žiogą... (2007)

IŠ NAUJO

Kraustymasis iš studijos. Neturiu nuosavos ar nors pastovios vietas, kur galėčiau dirbti, vis nuomojuosi, per 10 metų krausčiausi 4 kartus. 2 įsikraustymus ir 3 išsikraustymus esu nufilmavus – aškius nuotaikų skirtumas. Savigrėža, kad kažko nespėjai, darbų atsirinkinėjimas, pakavimas, chaosas, savo neaišku socialinio statuso, neužtirkintos finansinės padėties suvokimas išsikraustant. Kai kūrybinė erdvė iš 30 m², susitraukia į 13 m², o po to išvis į 10 m². Isikraustant – gera nuotaika, galvos kol kas neskauda, nes pasitaisė piniginiai reikalai, euforija nuo kūrybinių planų, noras pradėti dirbti. Pradėti iš naujo. O tada vėl viskas iš pradžių. Greit vėl laukia išsikraustymas. Menininko padėties iliustracija. Nufilmuota negrabiai, matyta. Bet, kita vertus, ši patirtis artima ir daugeliui mano draugų. Norejau rodyti Kultūros ministerijoje. (2004–2011)

POSTIDĖJA

Pavadinimas paimtas iš Nealo Gablerio straipsnio apie didelių idėjų nuvertėjimą, trūkumą – vis galvojau, kaip įvardinti tą situaciją ar, greičiau, atmosferą, kuri ištiko, užgriuvo, prislėgė būrį keturiems dešimtmeciumi. Daugybė mano aplinkos žmonių metė gerti, rūkyti, senus užsiemimus, gyvenimo partnerius, marškinelius su užrašu „Kąnorūtųdara“, linksmybes iki ryto su draugais, telefono numerius ir dar daug dalykų. Šio nesamo filmo herojaus patirtas dvasinis perversmas įgavo labai vizualių formą – išsigelbėjimu tapo vėjo malūnas, tulpės formas vėjo jėgainės konstravimas. Kažkas yra nufilmuota, kažko niekam nenoriu rodyti, kai ką gal ir galėčiau parodyti, pvz., filmuką apie vėjo nešiojamą polietileninį maišelį tuščioje Laisvės prospektu sankryžoje. (2011–2012)

PRIEŽASTYS IR ABEJONĖS

Vienas iš būdų susikaupti ir apsispresti yra sąrašų sudarinėjimas – pataria žurnale „Laima“ psychologas X. Ką turėjai padaryt iki 30 metų ir ko nereikėjo daryt, ką reikyt nuveikt iki 40 metų, šiandienos darbų sąrašas, ką darysiu ryto, ko norėčiau atsikratyt iki 50 metų, kokį daiktų nenorėčiau turėt iki 40 metų ir t.t. Ar gyvent su tuo vyru, ar negyvent, kiek priežascių verčia mane tapti ir dėl ko geriau visai netapti, kiek punktų rodo, kad gerai būti menininkė, ir kiek, kad visai neverta. Dažniausiai aš net nesiūlau tą surašytų veiksmų įgyvendinti ir gaunu minusą, labai dažnai pliusus užsidirbu pati nesupradsama kaip: atrodo, kad visai atsitiktinai atsiranda galimybės nuveikti užrašytus darbus. Ir nors pliusai tikrai prideda optimizmo ir pakelia kovinę dvasią, minusai man šiaip patinka – tiesiog kaip ženkli, tai kartais tų minusų pripaišyvau šiaip, dėl gražumo. Tai ir neaišku, kaip tie sąrašai burai veikia. 4–5 darbo kalendoriai pilni planuojamų darbų ir sąrašų, pliusų ir minusų – maniau, reiktu juos perskaityti prieš kamerą, bet dabar keleto pačių juokingiausių ir seniausių nerandu. (2010)

V. Ilčiuko nuotraukos

Kas: vienas laikraščio puslapis, skiriamas meno projektui. Koks: vaizdinis, tekstinis, fotografinis, kokybiškas, konceptualus. Kom: ieškantiems alternatyvų, kritiškiems, drąsniems. Kur: „7 meno dienos“ – interneto portalas ir laikraštis. Rašykite: 7md@takas.lt, temos lauke didžiosiomis raidėmis PROJEKTAS.

Negalios ir seksualumo maištas prieš normatyvumą

Performanso projektas „Sins Invalid“

Lina Žigelytė

„Mano negalia yra seksuali. Erotiška kaip inkų saulėlydžiai, kurie tapo ant vandenynų ir debesų, ir pažadina mėnesį tavo akys, kai aš sutavim. Mano negalia yra seksuali. Erotiška kaip gruoblėti Pietų Amerikos kalnų vingiai. Aš seksuali. Seksuali kaip knygos ir kava su šlakeliu grietinėlės ir cukrum. Versk mano puslapį. Skaityk. Mano žodžiai – lyg laumžirgai ir krintančios žvaigždės. Žvaigždžių pėdsakai – mano iškirptės Didžiajame Kanjone. Aš – jausmas ir akrobatiška galia. Norėdama tave lengvai paguldyti ant menčių. Bet ne lovoje. Lovoje aš plunksna ir vėjas. Netobuli kaulai, kurie šnabžda apie grožį ir ima garsiai alsuoti tik kai tu su jais myliesi. Mano negalia yra graži ir saldi. Aš saldi kaip ryžių pudingas ir plikytas pyragaitis. Saldi kaip priokęs arbūzas. Kaip metos kvapas. Aš – cinamonas ir nuodėmė. Aš sau teprisklausanti Ave Marija – sudedusi katalikų mergaitė. XXI amžiaus Frida Kahlo – tapau savo seksualumą žodžiais. Žinau, kad mano seksualumas gasdina tave. Mano seksualumas – laukinis gyvis, Šiaurės Rytai ir visos kitos kryptys. Miškas ir dykuma, lygumos, kalvos. Amazonės džiunglės. Mėnesienė. Ir šokantys ratai.“

Maria R. Palacios sako šį monologą dėvčiama į taliją ir krūtis pabrėžiančią gėlėtą palaidinę gilia iškirpte ir platejančiomis rankovėmis. Kalbant jos rankų gestai plastiški ir tikslūs – lyg šokėjos ir dirigentės. Savo judesiais ji karpo erdvę, skriancią į nuo auditorijos, ir kuria intymumo gijas. Jos balsas – geiduliniai duslus. Šnabždesys susipina su išdidžiai ištariamu susitapatinimu su Šventaja Mergele, paryškinant Lotynų Amerikos akcento prisiropusios anglų kalbos melodinguam ir temperamentą. Maria R. Palacios kalba ne nuo scenos, todėl paskutinėse eilėse sėdintiems žiūrovams matyti performanso menininkę ir raiškiosios poezijos autorę nėra lengva. Be to, ji, kaip ir auditorija, sėdi. Vežimėlyje neįgaliesiems. Kaip ir dešimtyms iš maždaug 400 žiūrovų. Kai keli performansą stebintys auditorijos nariai palaikančiai sužinia, dešinajame sektoriuje pakyla dešimties rankų – judinami pirstai ir riešai primena ošiančius medžiūs. Šis negirdimas ošimas – ženklu kalba išreiškiamas ovacijos.

„Deivės ant ratų“ pseudonimu žinoma menininkė neabejotinai susaudina publiką. Jos performansas išjuokia lietuviško deminutyvo „vežimėlis“ suporavimą su negalia kaip būdą paversti ir šiuose vežimėliuose prikaustyti kūnus mažybiniams – silpnosiams, pažeidžiamosiams, mažiau įgaliai judėti, dirbtį, mokyti, kurti, mylėtis. Vis dėlto šis kūrinys,

Leah Lakshmi Piepzna-Samarasinha dalyvauja „Sins Invalid“

R. DOWNING NUOTR.

kuriuo pradedu, ir dar 13 menininkų grupės „Sins Invalid“ trumpū performansų, rodytų Ontarijo meno galerijoje, nesitenkina vien emancipacija. Dviejų valandų trukmės „Sins Invalid“ programa demonstruoja, kad homofobia, rasizmas, neigalių asmenų atskirtis ir socialinių privilegių dalybos turtingesnai visuomenės daliai yra neatsejamai vienos represinės sistemos elementai. Reaguodami į šią represinę aparatą, „Sins Invalid“ menininkai pateikia akistata su kūnais, kurie nenori būti supaprastinti kaip dominuojantį tapatybę.

Normatyvumo aparatas apima pačius įvairiausius socialinius sluoksnius. Represinė normatyvumo sistema dalina visuomenę į „normalius“ ir „nenormalius“ subjektus, privilegijas bei teises duodami tiems, kurie yra „normalūs“: sveiki, gyvenantys ne tabuose, o „normaliomis“ gyvenimo sąlygomis, neprašantis išmaldos gatvėje, neapleidžiantys skėstančio valstybės laivo pasirinkdami emigraciją, seksu praktikuojantys miegamuojuose, o ne viešose erdvėse, lytiškai santykiaujantys tik vardan giminės ir tautos tąsos, taigi ne su tos pačios lyties asmenimis.

„Sins Invalid“ meta pirstinę normatyvumui, suburdami įvairius į aiškias kategorijas netelpančius kūnus, kurie nepatogūs represinei sistemai būtent dėl to, jog jų neįmanoma aiškiai identifikuoti kaip vienos socialiai atskirtos grupės. Performansai jaudina ir įtikina, nes jie ne tik kritikuoja represinę sistemą, bet ir infiltruoja šią sistemą kūnais, kurie yra nepatogūs normatyvumo retorikai ne dėl vienos tapatybės (lytinės, etninės, klasinės ar seksualinės), bet ir dėl sukilimo prieš įvairias normas, o ne vieną kurią. Iva-

riais frontais su normatyvumu konfrontuojanti strategija nesiekia tiesiog teisių ar matomumo, bet reaguoja į tai, kad represinė sistema išsilaike nepaliaujamai siūlydama „nenormaliemis“ subjektams virstį normaliai arba juos užtildydama.

Ne veltui didžioji dalis mane supančios minios Ontarijo meno galerijoje yra Toronto queer bendruomenė. Nors jėjimas į šią galeriją paprastai siekia keliolika dolerių, renginys yra nemokamas, suburtas gausių savanorių pastangu. Žvelgi į skirtingu kūnų būrių: kai kurie – su matoma negalia, kai kurie – be, čia daug etniinių mažumų, androgeniškų kūnų, savo seksualius vingius erotiškais drabužiais paryškinančiu moterišku kūnų, ir tų, kurių kūnai kelia klausimus apie tapatybes, o ne sufleruoja aiškias etiketes. Susirinko ne šiaip bendruomenė, jungianti aiškių bendrų tikslų ir strategijų. Matomų kūnų klasifikacija būtu bergždžia, nes čia – persidengusiu tapatybių perkrova. Šiame asambliaže queer nėra tiesiog „iškrypė žmonės“ (toki pažodinė queer atitinkamai siūlo nesenai išleistas aukštostioms mokykloms skirtas vadovėlis „Dailėtyra. Teorijos metodai ir praktikos“, VDA, 2012). Queer estetika, queer politika ir tie, kurie identifikuojasi kaip queer, – tai maištas prieš spaudimą tapti norma ir klusniu piliečiu: atradusiu savo tapatybę ir nebematančiu, jog klausus pilietiškumas, paremtas matomumu ir tolerancija, dažnai užmarina jautrumą poreikiams tų, kuriems nepaliékama vietos darnios valstybės scenariuje, nes savo kūnais ir geismais šie nuo normų nukrypę subjektai primena tokį scenarijų ydas.

„Sins Invalid“ grupės performansuose kūnai priešinasi dominuojan-

čioms normalumo ir seksualumo samplaikoms – seksas nebėra vien sveikų kūnų nuosavybė, chroniškų ligų suluošinti kūnai irgi yra geidžiami ir geidžia, seksualinės traumas ir baimės nebetyli. Neigaliūs kūnai nebėra vien medicininiai subjektai, nes jie nepriklauso tik medicininei sistemai. Jie nepatogūs kapitalizmo sistemai, nes negali dirbti ar judėti taip, kaip ši sistema reikalauja, nepatogūs sveikos valstybės idėjai ir kitomis progresos fantazijomis.

Šis tekstas nėra recenzija, o mėginimas kurti erdvę, kurioje susitiktu įvairūs normatyvumo nuolat trinami subjektai ir susipintų normatyvumą kritikuojantys diskursai. „Sins Invalid“ pasirodyme pamačiau tai, kas Lietuvoje sunkiai skinasi kelią tarp socialinės atskirtimi pažymėtų grupių ir jų sąjungininkų. Ypač dėl varganos ekonominės situacijos pakurstytos separatizmo, nes Lietuvoje gaji savu projektų „itėvinimo“ kultūra, normatyvumo kritika mūsų šalyje dažnai yra... normatyvi. Būtent todėl šalyje veši nacionalizmas, mizoginija, rasizmas, neigaliūmo ir ligonių stigmatizavimas bei homofobia. Šių elementų kurstomas normatyvumas įgyja vis daugiau svorio, nes seksualinės mažumos dažnai plūšia vien seksualinių mažumų klausinėmis, feministės kovoja už moterų teises, o neigaliūjų reikalais rūpinasi jie patys ar jų artimieji. Pakanka paminėti kelių lietuviškojo separatismo pavyzdžius.

Savo homoseksualinės orientacijos neslepiantis Romas Zabarauskas kuria filmą apie gėjus ir taip teigia atakuojas homofobią, nors nemato problemos, jog propaguoja mizoginiją ir homonormatyvumą (R. Zabarausko seksualinę tapatybę miniu tik todėl, kad jis pats parbrėžę jos svarbą savo kūrybai per

kino premjerą Lietuvoje). Tačiau R. Zabarauskas nėra tiesiog seksualinė mažuma, o migruantis, su Lietuvos kūrybiniu vyru elitu besibūčiuliaujantis jaunuolis, spaudoje nuolat didžiavęsis tarptautiniu pripažinimu (šiandien Vakaruose nesunku gauti pripažinimą, jei pamini, jog nagrinėjti homofobijos ir homoseksualumo santykį vienoje homofobiškiausiu Europos valstybių). R. Zabarauskas apie savo privilegiuotą poziciją nekalba. Maža to, jis – „iš spintos“ ištrūkės gėjus, raginantis ir kitas seksualines mažumas pasirodysti viešai, taigi jis – labiau išsilaisvinęs subjektas, nesuvokiantis, kad vos užsitikrinus galiai lengvai tampama represinės sistemos dalimi.

Dar vienas pavyzdys. Lietuvos feministės socialiniuose tinkluose aktyviai sekā gają moterų stereotipizavimo kultūrą šalyje nekeldamos klausimo apie tai, jog diskutuojant joms dažniausiai tenka apsiriboti internetinė erdvė, mat viešai prabili gatvėje trukdo maišto kultūrą paralyžiuojantis LR Susirinkimų ištaymas. Net jei būtų atsidurta gatvėje, kas, be priešų ieškojimų, būtų deklaruojama susirinkus? Kokia strategija mobilizuotų feministes, kurioms rūpi ne vien feminizmas, bet ir susiekiantys diskursai?

Platesnės žmogaus teisių aktyvistų vizijos vakuumas ir tapatybių politikos krizė akivaizdūs šiamečiuose Kovo 11-osios įvykiuose. Neonacizmą kritikuojanti eiseną vengė identifikavimosi su seksualinėmis mažumomis, anarchistais ir kitais socialiniais judėjimais, idant būtų pakankamai „patriotiška“. Tiesa, tą pačią dieną išvydome ir bene drąsiausią pastarųjų metų reakciją į radikalėjantį lietuviškajį nacionalizmą. Kovo 11 d. neonacių eiseną Gedimino projektu blokavęs performansas „Pastok kelių nacizmui“ į maištingą asambliažą subūrė stigmatizuojamo moteriškumo įvaidžius (vienišū ir nėščių moterys), tautines spalvas ir romų tapatybę. Šis performansas įvietino queer estetiką ir queer politikos potencialą Lietuvoje, pateikdamas ne tik normatyvumo kritiką, bet ir atskleisdamas tapatybių politikos ribotumą.

Queer teorijoje pastaruoju metu teikiama daug dėmesio raginiams, reagujant į nacionalizmą ir globalizuotą kovą su terorizmu, kuri ištisas populiacijas paverčia potencialiaus priešais, perimti Gilles Deleuze'o ir Felixo Guattari aprašytą asambliažo strategiją. Tarkim, teoretikė Jasbir Puar kritikuoja ypač šiuo metu populiarius tapatybių politikos argumentus. J. Puar teigia, jog rasė, lytis, seksualumas nėra tiesiog subjekta apibūdinantys

Apgaulingasis feminizmas

Paroda „Postidėja“ Vytauto Didžiojo universiteto galerijoje „101“ Kaune

Monika Jarulytė

Paroda „Postidėja“ labiausiai sudomino klausimų, ką reiškia šis terminas ir kaip jis susiję su vidiniu, feministiniu parodos turiniu. Plakate išryškinta atidarymo data (Vilniuje) – kovo 8 d. – dėl žinomos šventės tradicijos ir išimtinai tik vienuolikos moterų menininkų kolektyvo atskleidė, kad lyties problematikai atiteks didžiausias dėmesys. Kilo įtarimas – ar negirdėtū terminu panaudojimas yra tik žiūrovus gundanti priemonė, ar kūrybiškas naujų klausimų išklimas?

Atsakymas, ar šiuolaikinė Nealo Gablerio postidėjos teorija nebuvo kick apgaulingas būdas siekiant atnaujinti tradicinio feminizmo pozūri, kuris buvo matyt daugelyje parodos kūrinių, yra gančtinai paradoksalus. Per atidarymą galerijoje „101“ parodos dalyvė ir kuratorė Laima Kreivytė teigė, kad šiai laikais dėmesys tenka informacijos patiekimui, nebeteikiant tokios dideles reikšmės santykui su turiniu. Vis dėlto postidėja yra ne tik kūry-

biškas termino panaudojimas, ieškoma ir konceptualų jungėjų. Teigiama, kad marginalizuota lyg kiek buitiška moterų kūryba savaime yra postidėjinė, išliekanti nuo centro atitolusioje periferijoje. N. Gablelio teigimu, XX a. dominavo „didžių minčių“ kūrimas, pasaulį sukrėtė Nietzsche's ar Mari Curie genijai, o pastaruoju metu svarbių idėjų kūrimą pakeitė sunkiai į vienareikšmes prasmes sutraukiamos, trumpalaikės informacijos gausinimas. Parodos darbų formatai, pavyzdžiu, nedidelių fotografijų panaudojimas Orūnės Morkūnaitės darbe, smulkų iliustracijų gausa Martos Vosylūtės komiksuse ar apskritai videoformato ir tapybos naudojimas, lyg ir leidžia ižvegti informacijos gausos, smulkų idėjų perteikimo sieki.

Tačiau platesnei šios temos artikuliacijai koja pakiša menininkų pozūrio vienareikšmumas, matomas jau parodos plakate. Itin simboliskai pažymima data – kovo 8-oji – aštuonetą apverčiant horizontaliai ir sukuriant begalybės ženkla, o kartu lyg nurodant, kad moters dienos šventė, moters tapatybės problema menininkėms niekada nesibaigia. Būtų kvaila teigti, kad Lietuvoje feminizmas yra nebereikalingas, o pateikimo formos visai atgyveno, nes itin tvirtai jo ir neturėjome. Tarpu karui Lietuvoje, kaip ir pasaulyje, itin sekmingai ivyko pirmoji feminizmo bangą ir moterims buvo suteikta teisė balsuoti, tačiau vis sovietmetis moters laisvės samprata gančtinai iškreipė. O pasaulyje nuo 7-ojo dešimtmečio šis judėjimas patyrė net trijų fazų transformaciją nuo liberalaus iki radikalaus ir net dekonstruojančio. Dabar vyrauja postfeminizmas, kai vyriškos ar moteriškos tapatybės dualumo apskritai atsisakoma, o kuriamos kiborgo, nesuvokiamumo ar nuolatinio tapsmo teorijos, kurios, mano pozūriu, yra artimesnės ir plačiai postidėjos sąvokai. Tačiau būtų sunku apskaičiuoti, kiek parodoje artėjama link šiuolaikinių feminizmo formų. Ryškiausi parodos darbai – Martos Vosylūtės M.K. Čiurlionio genijų pašiepiantys „MKČ ir kitų komiksai“, Cooltūrisčių statistinių moterų ir virus skaičiuojantys Venecijos bienalės dalyviai sąrašai („Women in red“, „Patriarcho paviljonas“), moteriškumo, meilės ir geismo interpretacijos Laisvydės Šalčiūtės kūri-

mo dėl nesuvaldomos informacijos gausos, pačių menininkų teigimu, jau yra „šiuolaikinis būvis“. Argi taip nenuneigiamas paties feministinio pozūrio reikalingumas, o gal nurodama būtinybė atsinaujinti?

Tačiau platesnei šios temos artikuliacijai koja pakiša menininkų pozūrio vienareikšmumas, matomas jau parodos plakate. Itin simboliskai pažymima data – kovo 8-oji – aštuonetą apverčiant horizontaliai ir sukuriant begalybės ženkla, o kartu lyg nurodant, kad moters dienos šventė, moters tapatybės problema menininkėms niekada nesibaigia. Būtų kvaila teigti, kad Lietuvoje feminizmas yra nebereikalingas, o pateikimo formos visai atgyveno, nes itin tvirtai jo ir neturėjome. Tarpu karui Lietuvoje, kaip ir pasaulyje, itin sekmingai ivyko pirmoji feminizmo bangą ir moterims buvo suteikta teisė balsuoti, tačiau vis sovietmetis moters laisvės samprata gančtinai iškreipė. O pasaulyje nuo 7-ojo dešimtmečio šis judėjimas patyrė net trijų fazų transformaciją nuo liberalaus iki radikalaus ir net dekonstruojančio. Dabar vyrauja postfeminizmas, kai vyriškos ar moteriškos tapatybės dualumo apskritai atsisakoma, o kuriamos kiborgo, nesuvokiamumo ar nuolatinio tapsmo teorijos, kurios, mano pozūriu, yra artimesnės ir plačiai postidėjos sąvokai. Tačiau būtų sunku apskaičiuoti, kiek parodoje artėjama link šiuolaikinių feminizmo formų. Ryškiausi parodos darbai – Martos Vosylūtės M.K. Čiurlionio genijų pašiepiantys „MKČ ir kitų komiksai“, Cooltūrisčių statistinių moterų ir virus skaičiuojantys Venecijos bienalės dalyviai sąrašai („Women in red“, „Patriarcho paviljonas“), moteriškumo, meilės ir geismo interpretacijos Laisvydės Šalčiūtės kūri-

Paulina Eglė Pukytė. Kūrinio „Šokis“ fragmentas. 2012 m.

Marta Vosylūtė. „Kai atėjo drakonas, maža nepasirodė“. 2011–2012 m.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

ir įkūnijantys atributai, nes mes kaip subjektai kintame, kadangi neegzistuojame visiškai izoliuoti. Tiesiog šiu elementų teisėmis, matomumu bei tolerancija apsiribojanti kova nereaguoja į mutuojančius kontroliščios aparatus. Pakanka paminėti tai, jog Vakaruose seksualinių mažumų klausimai vis dažniau iškyla partijų programose, o ne gėjų išsilaisvinimo judėjimo pradžiai artimų aktyvistų strategijose – Šiaurės Amerikoje nuo pat 1960-ųjų seksualumo varžymo klausimai buvo neatskiriami nuo kapitalizmo kritikos, ir aktyvistai reagavo ne vien į seksualinių mažumų bei vargšų izoliaciją visuomenės paraštėse. Anot J. Puar, rasiés, lyties bei seksualumo kategorijos tampa „iwykiai, veiksmais ir susidūrimais tarp kūnų“, o ne kūnus apibrėžiančiomis fiksuotomis kategorijomis (I would rather be a cyborg than a goddess, Intersectuality, Assemblage and Affective Politics. <http://eipcp.net/transversal/>

0811/puar/en). Asambliažai – skirtinę kūnų bei tapatybių susidūrimai ir persidengimai – akcentuoja ne atskirus visuminių turinio elementus, o iškylančią šių sudedamųjų elementų dinamiką ir šios dinamikos potencialą konfrontuoti su represyvia normatyvumo sistema.

Supindami neįgalumo, etniškuojo ir seksualumo klausimus, kūnai „Sins Invalid“ menininkų darbuose tampa tokiais asambliažais. Jie atsisako separatizmo strategijų, kurios pastaruoju metu gajos ne vien Lietuvoje. Šiandien didžiausia Šiaurės Amerikoje lobistinė LGBT teisių organizacija yra Žmogaus teisių kampanija, kurios pagrindinis tikslas yra kuo platesnis tos pačios lyties asmenų santuokos pripažinimas. Tikslas nėra nesiektinas, tačiau organizacijos padavinimine sugestijuojamas žmogiškumo sutapatinimas vien su seksualinėmis mažumomis nepalielė vjetos ištisoms socialiniams grupėms, į kurių poreikius valstybė nereaguoja adekvaciškai, tarkim, imigrantų ar vargšų. Toks žmogiškumo pasisavinimas primena savalaikius teoretikės Judith Butler

klausimus, užduotus reagujant į po Rugsėjo 11-osios vykdytą globalią JAV teroro bangą: „Kas laikomas žmogumi? Kieno gyvenimai laikomi gyvenimais?“

„Sins Invalid“ kelia panašius klausimus, o grupės pavadinime žaidžiama su daugeliu reikšmių: kritikuojama invalidumą nuodėme paverčianti sistema, prisiliečiamā prie gyvenimo po to, kai kūnas paskelbias nebegaliojančiu, sukylama prieš ši nebegaliojamą ir neigalaus kūno tapatinimą su yda. Maištas prieš gėdą vykdomas asmeniniai patyrimai persunktuose monologuose, kur atvirai kalbama apie masturbaciją, patirtas seksualines traumas, fantazijas, kūnų. Scenoje glamonejamas chroniškų skausmų išsuktos blažudos, poliomielito su graužtosi šlaunys, su milžinišku rimbu pasirodžiusi korsetą teseginti augalota valdovė pasakoją, kaip jai seksas padeda įveikti panikos priepluius.

Kai kurie performansai nevengia paminti politinio korektiškumo. Viodeodarbas „Kitų žmonių istorijos“ („Other People's Stories“, Todd

Herman, Patty Byrne, 2011) primeina prieš porą metų JAV ivykdytą seksualizuotą trisdešimtmetės moters su protinė negalia nužudymą – videofilmas tampa panaus i trikandinę seksualinę fantaziją.

Afroamerikiečio Leroy'aus More'o performansas „Šunycio apmokymas“ („Puppy training“) taip pat primena seksualinę fantaziją. Vyras paklusniai reaguoja į įrašytą moters balsą, kuris jam liepia ropoti keturpėciai ir masturbuotis. Po šio performanso su paaugliu į meno galeriją atėjusi šeima suskumba išeiti (prieš renginį kvietimuose buvo išspėta apie performansų turinį).

Šie netobuli įvairios etninės kilmės kūnai, kuriems seksas tampa būdu iškūninti savo geismus, atskleidžia, jog geismų kontrolė ir tik tam tikrų geidilių legitimizavimas yra pagrindinis represinės sistemos būdas išlaikyti galią. „Sins Invalid“ pateikia atvirkštinę retorišką – geismus aplieisti atsisakantys kūnai kuria išlikimo strategijas. Pabaigai – dar vienas išsamesnis fragmentas. Ši kart – iš Leah Lakshmi Piepzna-Samarasinhos monologo, sakyto per

jos performansą „Melanino juodumo dangus“ („Melanin black sky“). Menininkė yra iš Šri Lankos kilusi, JAV gyvenanti rašytoja.

„Kaip tokia užteršta upė galėtų būti mylima? Kaip mes galėtume pažinti savo kūnus? Gražius. Nuplauti juos. Paversti švariais. Ne. Nereikia jų mazgoti. O jei mūsų sumauti, darbo klasei priklausantys, chroniškų ligų susukti, bet išgyvenę kūnai... tiesiog gražūs... gražūs lyg piktžolių miškai, besispraudžiantys iš cemento?.. Kaip tokia užteršta upė galėtų būti mylima? Kaip cementas galėtų sprogti? Kaip mano, tavo kūnai gržti iš potvynio? Kai mano kūnų susuka skausmas ar aš susergu, aš išitaisau lovoje ir iki pasiutimo dulkinu save. Užtrenkiu duris ir valandų valandas dulkinuosi. Kartais aš dulkinuosi, skaitau knygas iš bibliotekos ir žvilgčioj į „Facebook“. Aš dulkinu save kaip niekas kitas. Kartais aš sklandau orgazmo prieangje valandų valandas ir skausmo nebėlika. Tesu aš–kekšé, kuri palauko mano gyvybę.“

Daugiau informacijos www.sinsinvalid.org

Nelaimių didvyriai

Kelios polemiškos pastabos apie lietuvišką „Kino pavasario“ programą

Živilė Pipinytė

Jau ne pirmi metai silpniausia „Kino pavasario“ dalis – lietuviška programa. Šiemet ir vėl liko neaiškūs filmų atrankos kriterijai, o kai per spaudos konferenciją taip ir negavau atsakymo į ši klausimą, pagalvojau, kad kriterijų paprasciausiai nėra. Matyt, atrenkama pagal tik programos kuratorei suvokiamus principus, kuriuji negali suformuoti žodžiai. Filmai sudėlioti į gremždžias programas, nors kai kurie visai trumpi rodyti ir atskirai (taip pat neaišku kodėl), be to, jie rodomi pačiu nepatogiausiu laiku. Todėl nepavyko pamatyti visų premjerų. Didžiausias kuriozas ištiko dokumentinį Giedrės Beinoriūtės filmą „Specialistė“ – jis buvo įtrauktas į naują trumpametražių filmų konkursą ir parodytas vaidybinių filmų programos pabaigoje.

Apie „Specialistės“ premjerą žinojo tik tie, kurie gavo prodiuserės laiskelį. Nors girdėjau nuomonių, kad didžiausia katastrofa vis dėlto buvo Lino Augučio filmo apie Arūną Žebrūną „Vienintelis, nepakartojamas ir paskutinis“ premjera „Forum Cinemas“. Žiūrėjau filmą „Skalvijoje“, bet ir jos sienos filmui nepadėjo. Kad programa nevykusiata pateikta ir sudaryta, žinoma, atsakingas festivalis. Bet kad ji paliko liūdną išpūdį, vis dėlto kalti filmų kūrėjai. Galiu suprasti jų norą būti matomiems tokio lygio renginyje, bet manau, kad studentiškus etiudus geriau būtų rodyti jiems skirtuose festivaliuose. Juolab kad tokį Lietuvoje net keli. Žinoma, už festivalio turėtų likti ir atvirai megejiski darbeliai, šeimyninis kinas, kurio taip pat šiemet buvo oficialioje „Kino pavasario“ programe.

Lietuviški filmų buvo parodyta daug, bet po ju kartais negalėjau atskratyti išpūdžio, kad tai filmai apie nicką. Kad kūrėjai net ir nesiekia pasakyti kažko daugiau, ko neapibėrėtų filmo tema ar jo personažas. Toks man pasirodė už geriausią debiutą apdovanotas Albinos Griniū-

„Našlaitynas“

tės „Našlaitynas“. Tai neva pasakojimas apie šunų prieigaudą, bet po 20 filmo minučių taip ir nesupratau, apie ką filmas – apie benamius šunis ar jų globėjus (nė i vieną taip ir nepavyko išižiūrėti), apie užuojautą silpniesiems ar keistą prieigaudą beveik miesto centre (apleistiuse namuose gyvena tik šunys), o gal tai potiškai nufilmuoti vaizdeliai iš vargų šunų gyvenimo? Filmas be herojų, akcentų, akivaizdžios struktūros.

Liūdniausia, kad jauni lietuvių autorai jau puikiai išmano tarptautinę konjunktūrą, todėl filmuoja neigaliuosius, benamius arba kuria filmus apie seksualines ir kitokias mažumas. Bet kai bandai analizuoti panašius kūrinėlius, ypač dokumentinius, susiduri ir su tam tikrais netikėtumais.

Norėdamas tapti lietuvių dokumentinio filmo herojumi, anksčiau turėjai būti darbo spartuoliu, išeiviu iš atitinkamo socialinio sluoksnio, ideologiškai patikimu žmogumi. Darbininkai, kolūkiečiai, tarybiniai inteligentai, komjaunuoliai ir komunistai buvo dokumentininkų dėmesio centre. Prasidėjus Chrusčiovo „atlydziniu“, nuolatiniai lietuvių dokumentinio kino personažais tapo seni meniškos sielos kaimiečiai, keistuoliai ir menininkai. Tiksliau, žmonės, kurių likimai ar požiūris į gyvenimą galėjo tapti metaforiška „žinute“, arba menininkai, kurie ištirkėjų turėjo ką pasakyti ir formuoti idėjas, kaip kad Juozas Milti-

nis, Liudas Trukys ar Monika Miironaitė. Roberto Verbos ir Henriko Šablevičiaus filmai poetizavo tą keistą ūkį lankose slypinčią Lietuvą. Lietuvių dokumentininkai iki šiol mėgsta menininkus ir keistuolius, bet maždaug prieš dvidešimt metų atsiraodė nauja personažų kategorija – kankiniai. Iš pradžių – kovų už laisvę: partizanai, tremtiniai, KGB persekioti žmonės. Paskutiniai metais – neigalūs, nepagydomi sergeantys, atsidūrė socialinio, intelektualinio, politinio gyvenimo paribiuose. Javairūs visuomenės atstumtjieji – negražūs, tatuiruoti, sergantys, nuteisti, paliege.

Manau, kad tai turi ryšį su totalitarine patirtimi, kai valstybėje viskas turėjo būti gražu. Pasak vokiečių literatūrologo Hanso Guentherio, totalitarinė valstybė estetinė funkcija kompensoja kitas – praktines, teorines, religines ir pan., kurios neigali funkcionuoti natūraliai. Totalitarinė valstybė uzurpuoja estetinę funkciją. Todėl ir neigalieji ištūmiami ne tik į visuomeninio gyvenimo, bet ir į meno paraštes, juolab kad diktatūroms būdingas „grožio kultas“ paprastai pasireiškia ir „naujo žmogaus“ projektu. Neatsitiktinai teigiami sovietinių filmų herojai turėjo būti tiesiog gražūs. Manau, kad dabar panašias funkcijas atlieka masinė kultūra, kurianti savaijį naujo žmogaus projektą, bet šiekart norėčiau trumpai aptarti kelis lietuviškus „Kino pa-

vasario“ filmus apie neigaliuosius.

Modernusis ir šiuolaikinis menas žodži „grožis“ dažniausiai vartoja tik neigiamame kontekste. Tačiau sovietmečiu tabuizuoti neigalus žmonės kartais buvo idealizuojami. Iš mokyklos laikų atsimenu knygų ir filmų herojų lakūną Aleksandrą Maresjevą, kuris skraidė net praraðes abi kojas. Maresjevo mitas tapo atspirties tašku ir rusų postmodernistams, ypač Viktorui Pelevinui. Esmė ta, kad sovietų mene neigaliuojo likimas dažniausiai teigia gyvenimo pilnatvę, jo kančios įrodo ideologijos pranašumą. Panašaus

išpūdžio negalėjau atskratyti žiurėdam Miko Žukausko ir Gintarės Valevičiūtės filmą „Dievas sukūrė viską, išskyru kilmą“. Tai – užsakomas filmas, bet jei jau autorai prietoji į festivalyje, vadinas, siūlo vertinti kaij savarankiškų kūrinių.

„Dievas sukūrė viską, išskyru kilmą“ herojės – dvi moterys Aida ir Roberta, sergančios „Li-Fraumeni sindromu“. Kaip rašo festivalio katalogas, „tai itin retas genetinis sindromas, kuris ypač padidina įvairių lokalizacijų piktybiinių navikų atsradimų tikimybę“. Su viena susipažiustumė ligoninės palatoje, kai mergina mokosi angliskai pasakyti „gyvenime mėgstu iššukių“ ir kitokias siaubingas banalybes, kurių, jos manymu, prieiks siekiant gauti darbą tarptautinėje kompanijoje. Mergina ne tik laukia operacijos, ji svajoja apie naujų darbų. Kita herojė pasakoja apie sūnaus pradimą, susitaikymą su jo mirtimi, matome ją vaikų darželyje, kur moteris dirba auklėtoja, su vyru šokių mokykloje. Filme rodomi, be abejos, dramatiški likimai. Bet tikrasis „Dievas sukūrė viską, išskyru kilmą“ turinys – iš esmės tokios pat banalybės kaip ir angliski žodžiai vienos filmo herojės lūpose. Toks išpūdis, kad filmo autorai net nepasistengė ilgiau pabendrauti su savo herojėmis, užfiksavo tai, kas yra parviroje. Operacijos, šokių būrelis, darbo vaizdai – lyg iš sovietinės kino kronikos. Mirties artumo ir nu-

jaučiamo moterų didvyriškumo jos akivaizdoje filmo autoriams visiškai pakanka. Ideologijos vietą užima Dievas, kurį prisimena vienas darželio auklėtinis (nežinojau, kad indoktrinacija dabar prasideda jau darželyje). Paviršutiniškumo išpūdį dar labiau paryškina ir filmo garso takelis. „Dievas sukūrė viską, išskyru kilmą“ baigiasi šventės vaizdais.

Joje susitinka ir abi filmo herojės. Toks simboliskas „Valio!“ plazdančių vėliavų fone. Nežinau, kas šiuo atveju lėmė labiau, – autorų masymo stereotipai, jų neprofesionalumas ar pačių herojų ribotumas.

Giedrės Beinoriūtės „Specialistė“ yra tarptautinio projekto „Jau ni apie jaunus“ dalis. Filmo herojė – neregi Eglė, kuri studijuoja garso režisūrą. Tai šauni mergina, kurios charakterį puikiai apibūdina epizodas, kai Eglė virtuoziškai juda mesto gatvėmis. Režisierė rodo jos kasdienybę – santykiai su drauge, įrašai studioje, garsų „medžioklė“ miške.

Merginos charakteris atskleidžiamas tiksliai, Beinoriūtei pavyko išvengti monotonijos – „Specialistėje“ yra humoros, ironijos, liūdesio. Režisierė nori, kad ir žiūrovai susižavėtų tokia šaunia, tikslu siekiančia mergina. Bet šiam kaleidoskopiskam ir šiltam filmui stinga gilesnio, sudėtingesnio žmogiško turinio, nes akivaizdu, kad Eglė – gražus žmogus, bet labai jau infantiliška.

Po panašių filmų norisi prisiminti tuos, sukurtus prieš dvidešimt metų. Audriaus Stonio „Neregi žemė“, Šarūno Barto „Praėjusios dienos atminimui“ ir Arūno Matelio „10 minučių prieš Ikaro skrydį“ buvo jaunos kino kartos manifestas dar ir todėl, kad iki tol lietuvių dokumentikoje neegzistavusius marginalus bei neigaliuosius rodė kaip naujos realybės personažus. Tų žmonių buvimas ekrane buvo iš naujo atrandamo vidinio pasaulio ir kitos realybės estetizacijos ženklas. Šiumentiniai filmai, regis, yra didelis žingsnis atgal, į totaliai optimistišką masinės kultūros realybę.

Nauji filmai

Mergina stipri

Paauglių ir vaikų literatūros fenomenas, prasidėjęs pasakojimu apie berniuką burtininką Harį Poterį, netrukso persikelti į kino ekranus. Vaikai auga greitai, ir Hario Poterio entuziastų karta netrukus užleido vietą kitai, kuriai imponavo Stephenie Meyer trilogija apie jaujus įsimylėjusius vampyrus. Ji taip pat netrukus buvo ekranizuota. Nauja paauglių žvaigždė sužibo 2008-aisiais, kai televizijos scenaristė Suzanne Collins išspausdino pirmąjį „Bado žaidynių“ trilogijos dalį. Knyga netrukus išversta į daugybę kalbių. Lietuviškai ji taip pat jau išleista – internete galima aptikti susižavėjusių skaitytojų atsiliepimų. Todėl nenustebau, kai į lietuvišką premjerą

praejusios savaitės viduryje susirinko pilnutėlė didžioji „Forum Cinemas“ salė. Kitaip nei aš, jaunieji žiūrovai jau žinojo, kas jų laukia. Ir greičiausiai nenusivylė. Aš taip pat nesigailiu, kad pasižiūrėjau filmą, nes buvo įdomu sužinoti, kokias idėjas ir vertės dabar formuoja paauglių kultūra.

„Bado žaidynių“ veiksmas nukelia į ateiti kažkur Šiaurės Amerikoje. JAV vyko katastrofa ir iš klestinių šalių liko 12 apygardų, kurias valdo prezidentas. Šalyje siautėja teroras ir badas, o atskiras apygardas kasmet susieja „Bado žaidynės“. Tai televizijos transliuojamas šou, kažkas panašaus į olimpines žaidynes, kuriose dalyvauja po du kiekvienos apygardos atstovus. Nugali tas, kuris išlieka gyvas, tiksliau, tas, kuris sugebė sunaikinti konkurentus.

Vienas Gary Rosso filmo „Bado

žaidynės“ („The Hunger Games“, JAV, 2012) pradžios epizodų – medžioklė. Jauna mergina, apsiginklavusi lanku ir strėlėmis, laukiniame miške bando sumedžioti sturną. Tai – šešiolikmetė Keitnė, kuri pati netrukus taps medžioklės objektu. Pačios nuošaliausios, 12-osios apygardos kandidatų atrankoje ji užims jaunesnės sesers vietą ir taps pirmaja žaidynių savanore. Jos pora bus Pita. Keitnė ir Pita – visiškai skirtinės. Ji – tvirta, savarankiška, po tévo kalnakasio mirties tapusi šeimos maitintoja. Pita (iš „Vaikams viskas gerai“ pažystamas Joshas Hutchersonas) – kepėjo sūnus, iš pirmo žvilgsnio trapus ir svajingas jaunuolis. Patekę į žaidynes, jis iš pradžių atstums Keitnę ir žiūrovus savo prisitaikėjimui, bet paskui ims skleisti ir kiti jo bruozai – intelektualumas, gebėjimas mylėti, aukotis,

„Bado žaidynės“

ištvermingumas. Pita, ko gero, vienintelis filmo personažas, kuris keičiasi, nes piešiamas ne viena spalva. To, deja, nepasakysi apie Keitnę, kuri iš pat pradžių pateikiamai kaip ištverminga, tvirta, tikslu siekianti

mergina. Ji nusprendė išgyventi, nes pažadėjo seserai laimeti. Ir padarys viską, kad liktų gyva. Jennifer Lawrence, pernai sušvystėjusi fil-

NUKELTA | 9 PSL.

Kur mano kilimėlis

Krėsle prie televizoriaus

Lietuvoje daug žmonių nuoširdžiai švenčia Velykas. Dalis jų vyksta į Palangą ridenti margučių. Pavydžiu tautiečiams kantrybės per šventes stumdyti eilėje prie jūros tilto papédėje nutiesto rekordinio ridenimo lovio. Aš likau nepajudinamas savo krėsle. Nuoširdus margučių ridentoju džiaugsmas neliko nepastebėtas televizijų. Antrąjį Velykų dieną ridenimo rekordus keliškart rodė kelių Lietuvos televizijų žinios. Tai buvo pagrindinė dienos naujiena (?) – margučiai, laimingi šalies piliečiai kię prasmirdusioje Jono Basanavičiaus gatvėje ir reikadas. Kai pasiguodžiai iš Maskvos paskambinusiam draugui, kad jau nebegaliu žiūrėti į kiaušinius, jis man atsakė, kad Rusijos televizijos per žinias visą dieną rodė Filipo Kirkorovo dukters krikštynas. Ir paklausė, kas geriau?

Per šventes noras išmesti televizorių auga sparčiau. Žinau, kad išsiungės bet kurias žinias (lietuviškas ar užsenė) būtinai pamatysiu „Titaniką“ kelionę panorusius pakartoti kruizų mėgėjus. Paskutiniai dešimtmiečiai „Titanikas“ tapo bene sėkmingesnius prekės ženklu. Todėl ir nemegstu Jameso Camerono, kuris pakartotinai išleido į ekranus savo melodramatišką ir saldū „Titaniką“. Žertis milijardus iš tūkstančio žmonių tragedios mirties, tegu ir praėjus šimtui metų, man atrodo amoralu. Kita vertus, koks nors Damienas Hirstas mane pavadintų bepročiu. Jo kūrybos simbolis – deimantais inkrustuota žmogaus kaukolė – vienas brangių šiuolaikinio meno kūrinii, o viename Vilniaus prekybos centre vis dar veikia preparuotų lavo-nų paroda. Kažkodėl jā nesipiktina net uolūs krikščionys.

Pamenu, 1997 metais žiūrėjau „Titaniką“ jau nebeegzistuojančiam „Vilniaus“ kino teatre. Buvo šalta ir nuobodus, bet šalia sėdėjusi mergaitė graudžiai pravirkė, kai filmas priartėjo prie pabaigos. Tai paliko stipresnį ispūdį. Apie „Titaniko“ žūtį surakta daugybė filmų, Matyt, todėl, kad liaudies vadų lai-

pirmasis, regis, 1915 metais, naujausią – Jono Joneso televizijos serialą „*Titanikas*“ – sekmadienio vakarą parodys *BTV* (15 d. 21.20). Filmai dyvyniai klaidžioja po ekranus. Vieną naujesnių pasakojimų apie Robiną Hudą, kuris keršydamas už tévo žūtį naktimis į girią paleidžia pabaisą, – Peterio DeLuis' o „*Anapus Šervudo girios*“ – rodys *LTV* (14 d. 23.10). Iš tiesų, kam kurti naujus siužetus ir personažus, jei užtenka kelių, bet žinomų visiems?

Jaunos valstybės įtvirtina savo valstybingumą kurdamos epus. Kino laikais nestebina tą pačią funkciją atliekantys filmai. Turtinga šalis Kazachstanas nusprendė praturtinti pasauly labai brangiu istoriniu filmu. „*Klajoklis*“ (*LTV*, 15 d. 21.15) scenarijų rašė garsus azerbaidžaniets Rustamas Ibrahimbekovas, Nikitos Michalkovo filmu „*Urge*“, „*Saulės nualinti*“, „*Sibiro kirpėjas*“ bendraautoris. „*Klajoklis*“ pradėjo kurti kazachas Talgatas Temenovas, tėsė čekas Ivanas Passeris, užbaigė rusas Sergejus Bodrovas. Sakoma, kad filmas valstybei kainavo 40 milijonų dolerių ir turėjo visam pasaulliu pranešti apie šių dienų Kazachstano ištakas ir jo gyventojų valstybinės savimonės atsiradimą. Mintis sukurti filmą esą gimbė kazachų prezidentui Nursultanui Nazarbajevui, kuris norėjo projekto, galinčio tapti „*Borato*“ priešnuodžiu.

„*Klajoklis*“ veiksmas nukelia į XVIII a. ir rodo į daugybę genčių pasidalijusių klajoklių tautą. Ją suvienyti turės Čingischano palikuonis Mansuras. Kad pranašystė ne išsipildytų, priešai nori sunaikinti berniuką. Bet jis paširytės išveldytu savo misija, nesvarbu, kokią kainą teks už tai sumokėti. Nepaisant propagandinio siužeto ir realių istorinių antrojo plano personažų, filmas gali pakerėti savo poetiniais, kartais pernelyg prievertatos pritvinkusiais vaizdais. Vis dėlto gilesniu prasmiu Jame ieškoti neverta: daug patrauklesnė ne liaudies vado Mansuro, o jo meilės kovotojai Gauchar linija. Matyt, todėl, kad liaudies vadų lai-

kai baigesi ir liko tik susikomprotavę politikai.

Trečiadienio vakarą *LTV* (18 d. 21.50) tikriems sinefilams dar kartą primins Aleksejaus Germano „*Chrystaliovai, mašiną*“ – filmą, kuriame genialiai sukoncentruoti istorijos sulaužytų likimų tragizmas ir Stalino laikų atmosfera.

Kad laikai sparčiai keičiasi, irodys ir Vilniuje nesenai Sibirą filmavusio italių režisierius Gabriele Salvatoreso 1997 m. filmas „*Nirvana*“ (*LNK*, 13 d. 01.35). Filmo pasirodymo metais 2005-jeji vis dar buvo ateitis, o virtualiosios technologijos – naujos ir sėjančios nerimą. Todėl filmas ir pasakoja apie naują virtualų žaidimą „*Nirvana*“, kuris gali pažeisti žmonių protą ir sveikatą. Jis sugriauti nori „*Nirvanon*“ išsirengęs pagrindinis filmo herjus, kurį suvaidino „kalnietis“ Christophe'as Lambertas. Salvatoresas teisus, nors filmas, man regis, buvo pververtintas – rodytas Kanų kino festivalio konkurse kartu su tikrai pėdsaką kino istorijoje palikusiu Lucu Bessonu „Penktuoju elementu“. Bet snobus jis turėtu sudominti kad ir tuo, jog pagrindinių personažų kostiumus kūrė Giorgio Armani, o filmuotas jis buvo Milane, buvusime „Alfa-Romeo“ gamybos ceche.

Laurent'o Tuelio 2009 m. trilerio „*Uždaras ratas*“ (*LNK*, 14 d. 00.10) siužetas ne tokis sensacings, bet jaime vaidina Jeanas Reno ir Gaspar'as Ullielis. Pastarasis turėtu būti artimas lietuviams, nes suvaidino jaunajį Hanibalą Lekterį, Lietuvoje patyrusį pirmuosius sukrėtimus. Filme laukia daug malonių akiai vaizdų – prabangūs automobiliai, Riviéra, saulė, bet jis pasakoja apie tévo ir sūnaus santykius. Tik tėvas yra išstikmas nusikalstelėlių klano taisyklėms, o jo vienintelis sūnus trokšta kitokio gyvenimo. Kad drama būtų dar įtaigsnė, pasak režisierius, buvo nuspręsta, jog filmo herojai bus Prancūzijoje gyventantys armėnai.

Vis dėlto siūlau nebėgti ir nuo

„*Klajoklis*“

Leonardo DiCaprio, Ridley Scotto 2008 m. filme „*Melo pinklės*“ (*LNK*, 15 d. 22 val.) jis vaidina CŽV agentą Rodžerį Ferį, kovojantį su teroristais Irake, Jordanijoje, Saudo Arabijoje, Palestinos teritorijoje. Feris gerbia Rytus, laisvai kalba arabų ir myli arabus, o jo šefas Edas Hofmanas (Russell Crowe) visai kitoks. Šis ciniškas žmogus žiaurius sprendimus priima veždamas mylimus vaikučius į mokyklą. Feris ir Hofmanas sugalvoja gudrų planą, kaip pričiupti teroristus. Bet knygas ir filmus apie šnipus juk mėgstame todėl, kad patrauklius herjus išduoda artimiausiai bendradarbiai, o išduoti jie ir toliai gelbėja pasauly, nors suvokia savo veiksmų beprasmiškumą. Be abejo, „*Melo pinklės*“ – ne pats gerausias mano mėgstamo režisieriaus Scotto filmas, bet jis tikrai nėra banalus.

„*Oskaru*“ apdovanotas Danny Boyle'o „*Lūšynų milijonierius*“ (*TV3*, 15 d. 21.30) – atvirkšciai. Kas gali būti banaliau už pasakojimą apie Mumbajaus lūšynų berniuką, kurį meilė vaikystės draugei priverčia atlitti žygdarbius ir net laimėti televizijos turnyrą? Aštuoniolikmetis Džamalis (Dev Patel) pasirengęs viskam, kad tik išgelbėtų mylimają (Freida Pinto nesenai nusifilmavo „*Trišnoje*“), patekusią į žiaurus nusikaltelio namus. Filmas sukurta pagal populiarų Viko Swarupo romaną, bet jo sėkmės pagrindas slypi giliai – amžiname troškimine pamatyti gyvenimę išsiplidžiusių stebuklingą pasaką. Be to, Danny Boyle'as nesidrovi indų filmams būdingo sentimentalumo. „*Lūšynų milijonierius*“ pasakiškai naivus, bet kartu stilingas, spalvingas ir jaudinantis. Ir dar tai filmas apie meilę. Tokią pat didelę kaip „*Titaniko*“ herjų.

Sekmadienį ne vieno televizijos žiūrovo laukia išbandymas – kuri filmą pasirinkti. Aš rinksiuosi mylimą herojų. Brolių Coenų „*Didžiųjų Lebovkų*“ (*LNK*, 15 d. 00.35) kiekviena lietuvių televizija rodė po keilis kartus, tik tai nesvarbu. Idomu, kad Ethanas ir Joelis Coenai, viename interviu karštai įrodinėjė, kad jų filmas atsirado iš Raymondo Chandlerio detektyvų, paskui prisipažino: „Tai – šiuolaikinis filmas apie tai, kas atsitiko su žmonėmis, kurie susiformavo 7-ajame dešimtmetyje ir nešiojasi su savimi daugybę to laikų bruozų.“

Ar pastebėjote, kad vis daugiau šiuolaikinių knygų ar filmų personažų tarsi bando atsakyti, kas buvo po to, kai baigesi mėgstamas filmas ar knyga. Stigas Larssonas savo „*Millenium*“ trilogijoje „*užaugino*“ Pepe Ilgakojinę ir sekli Kalį Blümkvistą, broliai Coenai filme „*Didysis Lebovskis*“ – 7-ojo dešimtmiečio hiphius, Niujorko bohemą ir Vietnamo karo veteranus. Mėgstantiems visur matyti lietuvių įtaką priminsi, jog režisieriai prisipažino, kad Julianne Moore heroję – vaginos menininkę – įkvėpė *Fluxus* ir Yoko Ono, o vienas iš Volterio prototipų – lietuvių kilmės režisierius ir scenaristas Jonas Milius.

„*Didysis Lebovskis*“ kickvienam primena, kuo galėjo tapti, bet netapo. Hipis Lebovskis tapo nevykėliu, nors dauguma jo bendraminčių padarė stulbinančias karjeras. Vis dėlto Lebovskis išsaugojo tai, ką anie nesugrąžinamai prarado, todėl jam toks brangus tas nelemtas kilimėlis, filme užviręs labai didelę košę.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

ATKELTA IŠ 8 PSL.

muose „Vinterio kaulai“ ir „*Bebras*“, taip pat padarė viską, kad jos herojė, nuolat priversta rinktis geresnį variantą iš pačių blogiausiu, išvengtų monotonijos. Ypač kai filmas trunka dvi su puse valandos.

Tradiciniai lyčių vaidmenys „*Bado žaidynėse*“ tarsi sukeisti vietomis. Keitnė ikūnija aktuviųjų pradą, ji nelinkusi refleksuoti, yra ryžtinga ir tvirta. Pita intelektualesnis, jautresnis, o kartu tiksliau suvokiantis aplinkybes, sugebantis prie jų prisitaikyti. Jam rašytoja Collins ir filmo kūrėjai davė daugiau labilumo ir sugebėjimo mylėti.

Likusieji žaidynių dalyviai paaugliai beveik neindividualizuoti, dauguma jų rodomi kaip žiaurūs ir ci-

niški, nors filmo kūrėjai ir stengiasi atsisakyti, kaip supratau, knygoje itin gausių ir detalų žudynių aprašymų. (Tikslas, be abejo, susiję su potencialiu žiūrovų amžiumi, kai siekiama išvengti nepalankaus rodytojų cenzo. JAV tai pavyko: filmas skirtas auditorijai nuo 13 metų, Lietuvoje – ne, nes leidžiama tik šešiolikmečiams. Pagrindinė auditorija, kuriai ir skirtas filmas, į seansą turės vestis tėvus. Pastaruoju galima tik užjausti.) Labiau pabrėžiamas pagrindinių personažų pasiaukojimas ir kilnumas.

Atskirik, beveik iš filmo pasakojimo iškrentančiu epizodu tampa lyriškas Keitnės atsišveikinimas su jai padėjusia juodaode mergaite. Žaidynių dalyvių kovos už išgyvenimą primena panašių siužetų kompiuterinių žaidimų ekranizacijas, todėl gana nuobodžios. Net kai Keitnė ir

Pitą persiekioja išpudingi mitologiski žvýrys.

Mitologijos ir istorijos lygmuo „*Bado žaidynėse*“ gana akivaizdus. Jauni kovotojai primena į Minotauro labirintą patekusius jaunuolius, turtingi žaidynių stebėtojai – Romanos patricijus, „*Bado žaidynių*“ šou idėja – garsuji šūkį „Duonos ir žaidymų“. Bet tai jau specifiška Holivudo sukurtai, kaip aš vadinu, „mitologijos iš prekybos centro“ atmaina, kai mitų herojai niekuo nesiskiria nuo populiarių komiksų personažų.

Panemo valstybės sostinės architektūra stilizuota *a la* totalitarinai Stalino ir Hitlerio ateities miestai, pirmasis dalyvių pasirodymas žaidynėse primena ir klasikinį „*Ben Hur*“, ir Leni Riefenstahl nacių odę – „*Valios triumfą*“ bei „*Olimpiją*“. Bet scenaristas ir režisierius Gary Rossas („*Malonus miestelis*“), ku-

riam talkino geras draugas Stevenas Soderberghas, tik filmo pradžioje paskleidžia tokį nuorodą į totalitarinį kiną. Didžiosios deprezijos laikų JAV fotografiją ar aliuzijų į nacių koncentracijos stovyklas (scena, kai 12-osios apygardos gyventojai varomi į atranką, primena Aušvico geležinkelio stotį).

Stilizuotas aliuzijas, kurių jaunieji žiūrovai greičiausiai nepastebės, netrukus išstumia žaidimų azartas ir kandi televizijos šou satyra. Pagrindiniai žaidynių rengėjai yra šoumenai. Jiems rūpi, kad būsimos aukos ekrane atrodyti patrauklios ir į laidos vedėjo klausimus atskinėtų taip, lyg dalyvautų grožio konkurse. Pagardintas būsimos neįvengiamos mirties reginys savaime atsaka į filmo pradžioje nuskambėjusį naivų Keitnės klausimą, kas būtų, jei visi susištartų nežiūrėti žaidynių. Kas būtų, jei

visi susištartų nežiūrėti televizoriaus? Ar žaidimai ir šou išnyktų?

Holivudo filmuose didaktiką dažniausiai maskuoja kilnios idėjos. „*Bado žaidynėse*“ jų gana daug – herojai sugeba aukotis dėl kitų, jie nenori meluoti, suvokia visuomenės sandaros neteisingumą ir televizijos šou melą. Filme nėra ir, tarkime, jaunų lietuvių režisierų juostose akivaizdus pasaulio skirstymo į tauras, kuris priklauso jauniems, ir kuris priklauso suaugusiems. Net tarp suaugusiųjų „*Bado žaidynėse*“ pasitaiko nuoširdžiai norinčių padėti Keitnei ir Pittui. Bet galiausiai viskas priklausys tik nuo jų pačių sugebėjimo kautis už save. Manau, kad tai – ne pati blogiausia mintis. Kitas klausimas, kaip ją suvokia tie, kuriems filmas (ir knyga) adresuoti.

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Parodos	Rūtos Spelskytės kūrybos paroda „Žiūréjimas, arba Besibaigiantis Lingchi ir kreivas kupolas“	Pylimo galerija	„7 md“ rekomenduoja
VILNIUS		Pylimo galerija	Tarp disciplinų
Nacionalinė dailės galerija		Galerija „Vartai“	Savo projektais mieste pasižymėjęs ir iki šiol linksniuojamas puikus kuratorius (ir menininkas) Audrius Novickas po ilgos tylos grąžta (!) su paroda „Galimas modernizmas“ (padedant Julijai Reklaitiui) Šiuolaikinio meno centre . Paroda tiksliau būtų vadinti instalacija, kurioje atgyja svarbių vyresniosios kartos Lietuvos architektų (ir ju šeimų) pasakojimai. Prabyla ne tik nedėkingoje politinėje aplinkoje meninių aukštumų siekė žmonės, bet ir pati aplinka: nuskutamos ŠMC grindys, rodomi asmeniniai efemerai, nurodomi šaltiniai, iš kurių semtasi įkvėpimo. Paroda veikia iki gegužės 20 d. ŠMC (Vokiečių g. 2, Vilnius) dirba antradienių-sekmadienį 12–20 val.
Vilniaus paveikslų galerija		Galerija „Kunstamera“	
<i>Didžioji g. 4</i>		<i>Ligoninės g. 4</i>	
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai		iš 18 d. – Miglės Narbutaitės fotografijos	
Lietuvos dailė XVI–IX a.		iš 15 d. – jaunuji menininkų peržiūra „21 ketvirtadienis“	
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai		nuo 18 d. – Jurgos Barilaitės paroda „Parodyk“	
Tarptautinė paroda „Kryžiai yra dorybės ženklas, o Strėlė – pergalės... Sapiegos – valstybininkai, meno mecenatai ir kolekcininkai“		„Arkos“ galerija	
Paroda „Fecit ad vivum. Dailininkų portretai XVI–XVIII amžių Vakarų Europos gravūrose“		<i>Aušros Vartų g. 7</i>	
Radvilių rūmai		Paroda „Kryžkelė“ (Salonikai, Graikija)	
<i>Vilniaus g. 22</i>		Tarptautinė stiklo paroda „Iš plokštumos arba 2 D?“	
Paroda „Sankt Peterburgo imperatoriškasis porcelianas“		Paroda „Sapnas“	
Taikomosios dailės muziejus		„Prospekt“ fotografijos galerija	
<i>Arsenalų g. 3 A</i>		<i>Gedimino pr. 43</i>	
Paroda „Nuo minii iki maks. Septintojo dešimtmečio mada“		Dmitrijaus Matvejevo fotografijų paroda „(Už)kulisiai“	
„Du mados šimtmečiai“ iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos		Šv. Jono gatvės galerija	
„Valdovų rūmų lobynas: Lietuvos ir Europos paveldo klodai“		<i>Šv. Jono g. 11</i>	
Lietuvos nacionalinis muziejus		iki 21 d. – Olgos Boldyreff paroda „Kelionės piešiniai ir skulptūros“	
Naujasis arsenatas		Lietuvos dailininkų sajungos galerija	
<i>Arsenalų g. 1</i>		<i>Vokiečių g. 4/2</i>	
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija		Keramikos paroda „Daiktas. Žalias“	
Lietuva carų valdžioje		iki 17 d. – Slawomiro Lipnickio tapyba	
Lietuvos valstiečių buities kultūra		Galerija „Meno niša“	
Kryždirbystė		<i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i>	
„Lietuvos diplomatinė tarnyba 1918–1940 m.“		Sigitos Virpilaičio juvelyrės paroda „Mamuto kaulas ir perlai“	
„Algimanto Miškinio dovana“		LDS Pamėnkalnio galerija	
Paroda „Tautodailininkės Michalinos Stanevičiūtės-Počiulpienės molinukai“		<i>Pamėnkalnio g. 1/13</i>	
Kazio Varnelio namai-muziejus		iki 21 d. – paroda „Vienodas užmokesčis už vienodą darbą“	
<i>Didžioji g. 26</i>		Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus	
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija		<i>Pilių g. 40</i>	
Lankymas antradienių-šeštadienių iš anksto susitarus tel. 279 16 44		Jono Varno karikatūrų paroda „Kirk j akj!“	
Bažnytinio paveldo muziejus		Kazio Venclovo „Cepelinas“ (vieno kūrinio paroda muziejaus kiemelyje)	
<i>Šv. Mykolo g. 9</i>		Teatro, muzikos ir kino muziejus	
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija		<i>Vilniaus g. 41</i>	
Paroda „Vilniaus sakralinė auksakalystė“		Paroda: „Dar kartą Liudas Truikys“	
Šiuolaikinio meno centras		Paroda „Spalvos ir šokių paviliota“, skirta Olgos Dubeneckienės-Kalpokienės 120-osioms gimimo metinėms	
<i>Vokiečių g. 2</i>		Galerija AV17	
„Dvieju Vokietijų architektūra 1949–1989“		<i>Aušros Vartų g. 17</i>	
Paroda „Galimas modernizmas“		Paroda „Naujojo avangardo objektas“	
„Lietuvos aido“ galerija		„Juškų Gallery“	
<i>Trakų g. 13</i>		<i>B. Radvilaitės g. 6B</i>	
iki 17 d. – Neringos Žukauskaitės grafika		iki 20 d. – Viktoro Vizgirdos tapybos ir piešinių paroda	
Galerija „Kairė-dešinė“		Dailės galerija	
<i>Latako g. 3</i>		<i>Vilniaus g. 245</i>	
iki 21 d. – paroda „Raudonplaukių lyga“		iki 21 d. – Šiaulių krašto 46-oji tautodailės paroda	
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS		Vaclovo Onaičio medžio drožby	
Parodų salės „Titanikas“		Virginijos Kutkienės tapyba	
<i>Maironio g. 3</i>		Jono Rudzinsko grafika	
Rūtos Katiliūtės paroda „De – fragmentacija. Kiekvienu rytu save atrandu iš naujo“		Spektakliai	
„6-oji tarptautinė dailininko knygos trienėlė Vilnius 2012“		VILNIUS	
Tekstilės galerija „Artifex“		Nacionalinis operos ir baletų teatras	
<i>Gaono g. 1</i>		13 d. 18.30 – M. Theodorakio „GRAIKAS ZORBA“ Dir. – M. Staškus	
iki 21 d. – Olgos Boldyreff paroda „Kelionės piešiniai ir skulptūros“		14 d. 18.30 – „ŽYDRASIS DUNOJUS“ Dir. – M. Staškus	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židiny“		15 d. 12 val. – J. Tamulionio „BRUKNELĖ“ Dir. – A. Šulčys	
<i>Dominikonų g. 15</i>		18 d. 18.30 – „RUSIŠKASIS HAMLETAS“ (pagal L. van Beethoveno ir G. Mahlerio muziką)	
Dailininkų Tamošaičių kūryba		19 d. 18.30 – B. Slade „KITAISS METAISS, TUO PAČIU LAIKU“ Rež. – A. Lebelėnės (VšĮ „Laimingi žmonės“)	
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai		14 d. 12 val. – H. Verburg „PINGVINAI IR KIAUŠINIS“ Rež. – R. Kudzmanaitė (Salė 99)	
Alvyros Eigininės-Širkinių kūrybos paroda „Intencijų vokai pagal Šv. Raštą“		15 d. 12 val. – V. V. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“ Rež. – A. Vidžiūnas	

19 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „ATVIRAS RATAS“. Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratas“)

19 d. 19 val. *Stiklinėje II* – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Rež. – T. Montrimas (jaunuji scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)

KAUNAS

Kauno dramos teatras

13 d. 18 val. *Rūtos salėje* – Y. Mishimos „MARKIZÉ DÉ SAD“. Rež. – A. Areima

14 d. 18 val. *Penktuojoje salėje* – „LAIMINGI“ (pagal F. von Schillerio „Klastą ir meilę“). Rež. – A. Areima

15 d. 12 val. *Mažojoje scene* – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĖGĖLIS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygelį „Lapė ir kaišai“). Rež. – A. Sunklodaitė

15 d. 17 val. *Penktuojoje salėje* – A. Morgan „MAŽUTIS DINAMITAS“. Rež. – G. Varnas

15 d. 18 val. *Ilgajoje salėje* – J.-L. Lagarce'o „TOLIMA ŠALIS“. Rež. – G. Varnas

17 d. 18 val. *Ilgajoje salėje* – T. de Fombelle „ŠVTURYS“. Rež. – G. Varnas

18 d. 18 val. *Penktuojoje salėje* – J. Dell ir G. Sibley „TEGYVUOJA BUŠONAS!“ Rež. – R. Vitkaitis

18 d. 18 val. *Mažojoje scene* – F. Veber „VAKARIENĖ SU IDIOTU“. Rež. – R. Atkočiūnas (Klaipėdos dramos teatras)

19 d. 18 val. *Ilgajoje salėje* – B. Srbjanovič „SKERIAI“. Rež. – R. Atkočiūnas

Kauno muzikinis teatras

13 d. 18 val. – I. Kálmáno „GRAFAITÉ MARICA“. Dir. – J. Janulevičius

14 d. 18 val. – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – V. Visockis

15 d. 12 val. – Z. Bružaitės „VORO VESTUVŪS“. Dir. – V. Visockis

15 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius

16 d. 18 val. – Kauno choreografijos mokylos moksleivių koncertas

18 d. 18 val. – L. Fallio „MADAM POMPADUR“. Dir. – J. Janulevičius

Kauno mažasis teatras

13 d. 19 val. – „KATYTÉ „P“ (pagal E. Ensler pjesę „Vaginos monologai“). Rež. – V. Balsys

14 d. 18 val. – PREMJERA! M. Fratti „SESUO“. Rež. – A. Žukauskas

15 d. 12 val. – „KREIVOS DAIKTU ISTORIJOS“. Rež. – A. Baniūnas

15 d. 18 val. – G. Burke'o „GAGARINO GATVĖ“. Rež. – V. Balsys

Kauno kamerinis teatras

13 d. 18 val. – J. Jokelos „FUNDAMENTALISTAI“. Rež. – J. Vaitkus (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)

14 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „BE GALO ŠVELNI ŽMOGŪDYSTĖ“. Rež. – S. Rubinovas

15 d. 18 val. – A. Volodino „PENKI VAKARAI“. Rež. – A. Pociūnas

18 d. 18 val. – M. Walczako „PIRMASIS KARTAS“. Rež. – S. Rubinovas

Kauno valstybinis lėlių teatras

14 d. 12 val. – „UNDINELÉ“ (pagal H.K. Anderseną pasaką). Rež. – O. Žiugžda

15 d. 12 val. – „PASAKA APIE LIETAVUS LAŠELI“. Rež. – O. Žiugžda

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras

13 d. 18.30 – I. Kalmano „ČARDĀŠO KARALIENĖ“

14 d. 18.30 – PREMJERA! „SVEIKAS, ČARLI!“

15 d. 15 val. – A. Kučinskio „BULVINĖ PASAKA“

18 d. 18.30 *Kolonų salėje* – V. Pupšio autorinius vakaras

ŠIAULIAI

Šiaulių dramos teatras

14, 15 d. 18 val. – PREMJERA! Y. Reza

„SKERDYNIU DIEVAS“. Rež. – A. Lebeliūnas

18 d. 16 val. – E. Rostand'o „SIRANO DE BERŽERAKAS“. Rež. – A. Pociūnas

19 d. 12 val. – J. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“. Rež. – V. Masalskis (Nacionalinis dramos teatras)

PANEVĖŽYS

J. Miltinio dramos teatras

13 d. 18 val. – M. Zalytės „VISI ŽMONĖS KATINAI“. Rež. – A. Kéleris

14, 15 d. 17 val., 18, 19 d. 18 val. – PREMJERA! L. Gersche's „LAISVIEJI DRUGELIAI“. Rež. – D. Kazlauskas

17 d. 18 val. – M. Mylyaho „CHAOSAS“. Rež. – Y. Ross (Nacionalinis dramos teatras)

18 d. 18 val. – J. Tatte „SANKIRTA SU PAGRINDINIUI KELIU“. Rež. – A. Vidžiūnas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

14 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje* – Lietuvos kamerinis orkestras. Solistas A. Ogrinčukas (obojus). Programoje F. Schuberto, J. Haydno, W.A. Mozarto kūriniai

15 d. 16 val. *Taikomosios dailės muzicuojant* – ansamblis „Vilniaus arsenala“: L. Šulskutė (fleita), R. Romoslauskas (alta), S. Okruško (fortepijonas). Programoje W.A. Mozart, F. Schuberto, J. Tamulionio, J. Juozapaičio, Á. Piazzollos kūriniai

16 d. 18 val. *Panėvėžio muzikiniame teatre*, 18 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje* – Valstybinis Vilniaus kvartetas. A. Budrys (klarnetas), P. Geniušas (fortepijonas). Programoje J. Brahms, A. Dvoržako kūriniai

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

Tarpautinis muzikos festivalis „Sugržimai“ 16 d. 18 val. *Kauno filharmonijoje*, 18 d. 18 val. *Lietuvos taikomosios dailės muzicuojant* – V. Rindzevičiūtė (fortepijonas), D. Zbinden (fortepijonas), J. Gedmintaitė (sopranas), V.M. Zabrodaitė (fleita), S. Lipčius (violončelė)

17 d. 18 val. *Lietuvos taikomosios dailės muzicuojant* – V. Sondeckis (violončelė), V. Andronikof (sopranas), O. Silberbachas (fortepijonas)

Stasio Vainiūno namuose 19 d. 18 val. – vakaras-koncertas „Padėka mokytojui“. Dalyvauja J. Slankauskas, Ž. Smalys (fagotas) ir fagotininkai Š. Kačionas, A. Pupliauskis, J. Klimavičius, E. Andrejevičaitė (fortepijonas)

20 d. 18 val. – koncertuoja Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos mokytojai ekspertės J.T. Karosaitės fortепijono klasės moksleivės

VILNIUS

Kongresų rūmai

14 d. 19 val. – I. Milkevičiūtės jubiliejinius koncertas. I. Milkevičiūtė (sopranas), A. Grigorian (sopranas), V. Vyšniauskas (tenoras), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – G. Rinkevičius

Lietuvos muzikos ir teatro akademija

13 d. 12 val. *Didžiojoje salėje* – 13-asis V. Jonuškaitės-Zaunienės dainininkų konkursas; 18 val. – laureacių koncertas

14 d. 15 val. *J. Karoso salėje* – A. Juškevičienės kanklių ir kamerinio ansamblio klasės IV kurso studentė A. Jonukutė (kanklės). Dalyvauja B. Giraitytė (kanklės, lekt. A. Juškevičienės kl.), V. Rudinskaitė (akordeonas, prof. R. Sviackevičius kamerinio ansamblio kl.), A. Jedemskij (birbynė). Koncertmeisterė A. Petručionytė

13 d. 18 val. *II (Kongresų) rūmų Kamerinėje salėje* – eufonijos muzikos koncertas. Groja A. Matonis (eufonija), R. Skudraitė (fortepijonas)

Vilniaus paveikslų galerija

19 d. 18 val. – koncertas iš ciklo „Muzikinis salonas“ W. Proniewiczius (smuikas, Lenkija) ir D. Mažintas (fortepijonas)

Vilniaus arkikatedra bazilika

15 d. 14 val. – koncertas Pasaulio kultūros dienai. Dainuoja Bernardinų bažnyčios chorai „Langas“ ir „Sv. Pranciškaus paukštelių“ (vad. – R. Kraucevičiūtė). Dalyvauja B. Vasiliauskas (vargonai), U. Dičiūnas (obojas), S. Vaitkevičiūtė (fleita), G. Labanauskas (trimitas). Programoje K. Vasiliauskaitė, A. Martinaiciūtė ir kt. kūriniai

Šv. Kazimiero bažnyčia

15 d. 13 val. – Pasaulinei kultūros dienai. Giedra H. Rummel (sopranas, Danija). Varguonuoja R. Marcinkutė Lesieur. Programoje J.S. Bacho, G.F. Händelio kūriniai

Piano.it koncertų salė

19 d. 19 val. – A. Krikščiūnaitė (sopranas), A. Kisieliūtė (fortepijonas). Programoje G. Verdi, G. Bizet, E. Chausson ir kt. kūriniai

Vaka rai

VILNIUS

Rašytojų klubas

16 d. 17.30 – vakaras iš ciklo „Jauni ir talentingi“. Dalyvauja R. Milerytė, K. Klimas, M. Kirkas, J. Katkevičiūtė, U. Maskuliūnaitė. Dainuoja V. Bučiūtė, A. Ramoška ir Z. Variakojytė. Vakar vedą T. Taškauskas

18 d. 11 val. *Druskininkų miesto savivaldybės viešojoje bibliotekoje* – V. Palčinskaitės vakaras. Dalyvauja fleitininkas S. Petreikis

18 d. 17.30 – literatūrinė popietė, skirta rašytojo J. Buitkaus 75-oioms gimimo metinėms. Rašytojos I.J. Janonės prozos knygos „Tandemas“ pristatymas. Dalyvauja I.J. Janonė-Buitkienė, rašytojai S. Abramičius, O. Jautakė, literatūrologai A. Kalėda, A. Lapinskis, filosofas A. Konickis, leidyklos „Versus aureus“ redaktorė O. Gedžiūnienė, aktorė, rašytoja D. Kazragytė

19 d. 13 val. *Endrijaivo bibliotekoje* ir 18 val. *Gargždų kultūros centre* – literatūrinė-muzikinė kompozicija „Tylos sodai“.

Scenarius aut. ir rež. B. Mar. Programoje dalyvauja aktorė B. Mar, birbyninkės E. Ališauskas, gitaristas, garso režisierius V. Narkevičius

Vilniaus mokytojų namai

13–15 d. – literatūros šventė „Literatūrinės Vilniaus slinkties“

15 d. 11–15 val. *Kiemelyje* – pavasarį labdaros mugė / paroda „Angelų vaikai – su meile jums“

16 d. 18 val. *Svetainėje* – vakaras iš ciklo „Pažinkime Vilnių“. Tema: „Vilniaus ir jo apylinkių saugomų teritorijų įžymybės“

16 d. 18 val. *215 auditorijoje* – A. Žarskaus paskaita „Plaukų simbolika. Velnias ir kasos“

17 d. 18 val. *Svetainėje* – žemaičių kultūros draugijos vakaras „Sparnuoti žemaičiai“. Dalyvauja rašytojas V. Martinkus. Vakar vedą D. Juodkaitė-Dirgeliene

19 d. 18 val. *Svetainėje* – D. Po poetinio fraktais ir R. Jaro muzikos D. Po poetiniams fraktais (CD) pristatymas. Dalyvauja knygos autorė poëtė D. Po, literatūrologas R. Karmalavičius, vertėja L. Ame, dailininkas ir rašytojas J. Jackevičius, kunigas ir poetas S. Kandratavicius, filosofas A. Konickis, redaktorė R. Dragonytė

Nacionalinė dailės galerija

19 d. 20 val. – Architektūros [pokalbių] fondo ciklas „Modernieji paveldai“. M. Glendinningo paskaita

Vilniaus rotušė

17 d. 19 val. – spektaklis „Broliai Karamazovai“ (rež. S. Meliauskaitė-Krivickevičienė, vaidina LMTA Teatro ir kino fakulteto IV kurso vaidybos specialybės diplomantai)

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Beprotiskai jsimylėjės : romanė / Carole Mortimer ; [iš anglų kalbos vertė Filomena Vaitkutė]. – Vilnius : Svajonių knygos, 2012 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 186, [1] p. – (Svajonių romanai, ISSN 1822-6825. Jausmų egzotika). – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-406-293-3 : 9 Lt 40 ct

Dar vienas blogiukas : romanė / Fiona McArthur (Fiona Makartur) ; [iš anglų kalbos vertė Eglė Bareikaitė]. – Vilnius : Svajonių knygos, 2012 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 186, [1] p. – (Svajonių romanai, ISSN 1822-6825. Balzamas). – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-406-290-2 : 9 Lt 40 ct

Didelis baltas deimantas : romanė / Sarah Morgan ; [iš anglų kalbos vertė Miglė Puzarienė]. – Vilnius : Svajonių knygos, 2011 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 186, [1] p. – (Svajonių romanai, ISSN 1822-6825. Jausmų egzotika). – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-406-218-6 : 9 Lt 40 ct

Eiti savo kelio : [rašytoja, literatūros tyrinėtoja] Birutė Baltrušaitytė-Masionienė : mažoji monografija / Viktorija Daujotytė ; Vilnius universitetas. – Vilnius : Vilnius universitetas, 2011 (Vilnius : Standartų sp.). – 200, [2] p., [14] iliustr. lap. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-634-60-7 (jr.)

Ir tada atėjai tu : romanė / Lisa Kleypas ; [iš anglų kalbos vertė Elzė Tilindytė]. – Vilnius : Svajonių knygos, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 445, [2] p. – (Jausmų klasika : istorinis meilės romanas). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-406-285-8 (jr.)

Itališkas netikėtumas : romanė / Maisey Yates (Meisi Jeits) ; [iš anglų kalbos vertė Agnė Ranonytė]. – Vilnius : Svajonių knygos, 2012 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 186, [1] p. – (Svajonių romanai, ISSN 1822-6825. Jausmų egzotika

„Dar vieneri metai“

Savaitės filmai

Dar vieneri metai ****

Psichologė Džerė pasikviečia į namus vieną, juokingą, nelaimingą bendradarbę Merę. Pas Džerę ir Tomą – porą, kuri kartu jau keliaus dešimt metų, Merė pasijunta kaip savo namuose. Ji pradeda intriguoti, nors visalaik akivaizdu, kokia ji bejegė. Vis dėlto Džerė nusprendžia, kad Merė imai kelti pavojų... Mike'o Leigh filmų tema – gyvenimas. Kaip reikia gyventi, kad būtum laimingas? Ar laimė priklauso nuo mūsų, ar nuo likimo? Britų režisierius sugeba padaryti taip, kad kiekvienam personaže galėtum rasti dalelę savo minčių. Keturi metų laikai, praleisti kartu su Džere ir Tomu, prabėga greit, bet filmas nepaliks dar ilgai. Pagrindinius vaidmenis sukurė Lesley Manville, Jimas Broadbentas, Ruth Sheen (D. Britanija, 2010). (Vilnius)

Džonas Karteris ***

Pagal „Beždžionų planetos“ autoriaus Edgara Rice'o Burroughso knygą „Marso ciklai“ sukurtas nuotykių filmas perkels į Barsumo planetą, kurioje gyvena karingos gentys ir keistos būtybės. I ją atsiskirtinai paklūva Džonas Karteris. Jis iškart patenka į karą tarp planetos gyventojų epicentrą. Netrukus šioje žūti pasmerktoje planete jis supras, kad Barsumo gyventojų likimas yra jo rankose. Naujam animacijos meistro Andrew Stanitone („Žiuviukas Nemo“, „Wall-E. Šiukslių princas istorija“) filmui JAV kritikai priekaištauja dėl pasikartojimų (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Meilė trunka trejus metus ***

Prancūzų rašytojo ir populiaraus televizijos laidų vedėjo, žinomo ir Lietuvoje, kino debiutas. Fredericas Beigbederis ekrанизavo savo paties autobiografinį romaną. Jo herojus – rašytojas, kuris ką tik išsiskyrė su žmona, yra nusivylęs meile ir gyvenimu, bet sutinka gražuočę merginą. Prancūziskos romantinės komedijos žanras gana neapibrėžtas, bet tai, kad debiutuojančių režisierų įkvėpė Claudio Leloucho „Vyras ir moteris“ (naujame filme taip pat skamba Michelio Legrand'o muzika), akivaizdu. Dar filme yra šiek tiek autoironijos, neslepiamo cinizmo, provokacijos. Snobiskas kokteilis, bet Beigbederio gerbėjams jis patinka. Pagrindinius vaidmenis sukurė Gaspard'as Proustas, Louise Bourgois, Elsa Sednaoui, Joe Starr, Valerie Lemercier (Prancūzija, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Mes nusipirkom zoologijos sodą ***

Mattas Damonas filme vaidina vieną tėvą, kuris augina du vaikus ir rašo feljetonus. Vieną dieną Bendžamenas nusprendžia viską pradeti iš naujo. Metės darbą jis persikelia į priemiestį, kur įsigijo žemės ir didelį namą. Kaip priedą prie sklypo jis gauna aplištą zoologijos sodą. Bendžamenas nusprendžia sugrąžinti senus laikus, kai sodas veikė puikiu. Jameso Crowe filme, sukurtame pagal Benjamina Mee romaną, taip pat vaidina Scarlett Johansson ir Thomas Hadenas Churchas. Anot režisieriaus, knygoje ji sužavėjo gyvenimo džiaugsmas, pasakojimas apie žmones bei žvėrelius ir mintis, kad verta rizikuoti ir kovoti už svajonių išsipildymą. Ko gero, tokie argumentai net pesimistų gali įtikinti pažiūrėti filmą (JAV, 2012). (Vilnius)

Pavojingas metodas ***

Šikart Davido Cronenbergovo filmo herojai – ne savo kūnų kankiniai ar įvairių eksperimentų sukurtos pabaisos, o psichoanalizės tėvas Sigmundas Freudas (Vigo Mortensen), jo mokinys Carlas Jungas (Michael Fassbender) ir pacientė iš Rusijos, vėliau ir pati tapusi psichoanalitike, Sabina Spielrein (Keira Knightley). Abu vyriškių įsimylį Šabiną, bet meilės trikampis ir dviejų mokslininkų konfliktas įgyja ir jauno mokinio maišto prieš mokytoją formą. Tik romantiška schema aperversta – teisus mokytojas, o ne mokinys. Cronenbergas rodo, kaip XIX a. pabaigoje iš psichiatrijos gimsta psichoanalizė, o Freudas, ir pats dar iki galو nepasitikintis savo metodu, sąvokomis ir žodynu, nežino, kad atrado naują žemyną – žmogaus pasąmonę. Cronenbergo filmas suteikia retą šių dienų kine intelektualaus diskurso džiaugsmą (D. Britanija, Vokietija, Kanada, Šveicarija, 2011). (Vilnius, Kaunas)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Milda Brukštutė

Publicistiką – Laima Kreivytė | **Stilius** – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaite

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

13–19 d. – Titanikas (3D, JAV) – 11, 15.40, 20.15
Veidrodėli, veidrodėli... Snieguolės istorija (JAV) – 11, 13.30, 16, 18.30, 21.15
Namas girios glūdumo (JAV) – 12, 14.30, 17, 19.30, 22 val.
14 d. – G. Verdi „Traviata“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Metropolitanoo operos – 20 val.

19 d. – Geriausias egzotiškas „Marigold“ vienėbusis (D. Britanija) – 19 val.

13, 16–19 d. – Amerikietiškas pyragas: klasės susitikimas (JAV) – 13.50, 16.20, 18.50, 21.20; 14, 15 d. – 11.20, 13.50, 16.20, 18.50, 21.20
13, 16–19 d. – Pavojingas metodas (JAV) – 14.40, 17, 19.30, 22 val.; 14, 15 d. – 12.20, 14.40, 17, 19.30, 22 val.

13–19 d. – Bado žaidynės (JAV) – 11.40, 14.50, 17.50, 20.50
13 d. – Piratai! Nevykėlių kompanija (JAV) – 16.40; 15 d. – 12, 14.15, 16.40; 16–19 d. – 14.15, 16.40

13 d. – Piratai! Nevykėlių kompanija (3D, JAV) – 16.15; 14, 19 d. – 11.15; 15–18 d. – 11.15, 16.15

13–19 d. – Loraksas (JAV) – 12.15, 17.15, 19.15; 14–19 d. – Loraksas (3D, JAV) – 13.45

13–19 d. – Džonas Karteris (JAV) – 14.15, 21.30; Meilė trunka trejus metus (Prancūzija) – 19.10, 21.40

13, 15–18 d. – Titanų įniršis (3D, JAV) – 19, 21.45

13, 16–19 d. – Kivirčas (JAV) – 18.15; 14, 15 d. – 13.30, 18.15

13–19 d. – Kontrabanda (JAV) – 15.45, 20.30

Mes nusipirkom zoologijos sodą (JAV) – 13.15,

18 val.; Projektas X (JAV) – 16, 20.45

14, 15 d. – Alvinas ir burundukai 3 (JAV) – 11.15

Forum Cinemas Akropolis

13–19 d. – Titanikas (3D, JAV) – 11.45, 16, 20.30

Veidrodėli, veidrodėli... Snieguolės istorija (JAV) – 10.30, 13, 15.30, 18, 20.45;

Namas girios glūdumo (JAV) – 11, 13.30,

16.15, 18.45, 21.30; Amerikietiškas pyragas: klasės susitikimas (JAV) – 11.30, 14, 16.30,

19.15, 21.40; Bado žaidynės (JAV) – 11.15, 14.15, 17.15, 20.15; Meilė trunka trejus metus (Prancūzija) – 19.30; Pavojingas metodas (JAV) – 17, 21.50

13 d. – Piratai! Nevykėlių kompanija (3D, JAV) – 12.45; 14–19 d. – 10.15, 12.45; Piratai! Nevykėlių kompanija (JAV) – 12.15, 14.45

13, 16–19 d. – Loraksas (JAV) – 13.15; 14, 15 d. – 10.45, 13.15

13–19 d. – Loraksas (3D, JAV) – 15.15; Titanių įniršis (3D, JAV) – 21 val.; Mes nusipirkom zoologijos sodą (JAV) – 15.45; Kontrabanda (JAV) – 18.30; Projektas X (JAV) – 21.50

Ciklas „Nuo Oskar'11 lentynėlės“

13 d. – Artistas (Prancūzija) – 17 val.; 15 d. – 16.30; 16 d. – 15 val. (seansas seniorams);

16 d. – 21.10; 18 d. – 21.10; 19 d. – 18.50

13 d. – 7 dienos ir nakty su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 18.50; 16 d. – 19.20;

18 d. – 17 val.

13 d. – Dar vieneri metai (D. Britanija) – 20.50;

14 d. – 16.20; 15 d. – 18.20; 16 d. – 17 val.; 18 d. – 18.50; 19 d. – 20.50

14 d. – Mergina su drakono tatujuote (D. Britanija, JAV, Švedija, Vokietija) – 18.40;

Skalvija

Ciklas „Nuo Oskar'11 lentynėlės“

13 d. – Artistas (Prancūzija) – 17 val.; 15 d. – 16.30; 16 d. – 15 val. (seansas seniorams);

16 d. – 21.10; 18 d. – 21.10; 19 d. – 18.50

13 d. – 7 dienos ir nakty su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 18.50; 16 d. – 19.20;

18 d. – 17 val.

13 d. – Dar vieneri metai (D. Britanija) – 20.50;

14 d. – 16.20; 15 d. – 18.20; 16 d. – 17 val.; 18 d. – 18.50; 19 d. – 20.50

14 d. – Mergina su drakono tatujuote (D. Britanija, JAV, Švedija, Vokietija) – 18.40;

KAUNAS

Forum Cinemas

13–19 d. – Titanikas (3D, JAV) – 11.30, 15.45,

20.45; Veidrodėli, veidrodėli... Snieguolės istorija (JAV) – 11, 13.30, 16, 18.30, 21 val.

13, 16–19 d. – Namas girios glūdumo (JAV) – 13.45, 16.15, 18.45, 21.15; 14, 15 d. – 11.30,

13.45, 16.15, 18.45, 21.15

13–19 d. – Amerikietiškas pyragas: klasės susitikimas (JAV) – 16.30, 19.15, 21.50

13, 16–19 d. – Loraksas (JAV) – 12.30,

14.30; 14, 15 d. – 10.30, 12.30, 14.30

13, 16–19 d. – Piratai! Nevykėlių kompanija (JAV) – 13, 15.15; 14, 15 d. – 10.45, 13, 15.15

13–19 d. – Bado žaidynės (JAV) – 17.30, 20.30

15 d. – 20.40; 17 d. – 19.30; 19 d. – 16 val.

17 d. – „Nepatogaus kino“ diskusijų klubas

Kraujø kelias (rež. A. Ramoškaitė) – 17.30

Ciklas „Karsono kinas“

14 d. – „Tindirindžio“ animacijos rinktinė

„Geri draugai“ – 15 val.

15 d. – Eleonoros paslaptis (Prancūzija, Italija) – 15 val.

Pasaka

13 d. – Subtilumas (Prancūzija) – 17.15;

14 d. – 17 val.; 15 d. – 20.15; 16 d. – 17.15;

17 d. – 17.30; 18 d. – 17.15; 19 d. – 21 val.

13 d. – Fēja (Belgija, Prancūzija) – 19.15,

21 val.; 14 d. – 19.21 val.; 15 d. – 17.19 val.;

16 d. – 19.15, 21 val.; 17 d. – 15, 19.30, 21.30;

18 d. – 19.15, 21 val.; 19 d. – 19.15

13 d. – Tai nutiko Jemen (D. Britan